

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

TRADICE SVATÉHO MIKULÁŠE V MŠ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Karolina Martínková

Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: Mgr. Milan Podpera, Ph.D.

Plzeň, 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne .....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce, panu Mgr. Milanu Podperovi Ph.D., který s trpělivostí a laskavostí vedl mou bakalářskou práci. Vždy jsem z jeho jednání cítila snahu pomoci a opravdový zájem o mé téma.

OBSAH

OBSAH.....	1
SEZNAM ZKRATEK	3
ÚVOD	4
TEORETICKÁ ČÁST	5
1. HISTORIE SLAVENÍ TRADICE SVATÉHO MIKULÁŠE V ČECHÁCH	6
2. PEDAGOGICKÝ A PSYCHOLOGICKÝ VÝZNAM RITUÁLŮ A TRADIC	8
3. PEDAGOGICKÉ A PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY STRAŠENÍ DĚTÍ	12
3.1. Co je to autoritativní přístup	12
3.2. Co je partnerský přístup	13
3.3. Pozice a následky strachu ve výchově	15
4. PEDAGOGICKÉ A PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY ODMĚN A TRESTŮ	19
5. RŮZNÉ POHLEDY NA TRADICI SVATÉHO MIKULÁŠE Z PEDAGOGICKÉHO A PEDAGOGICKÉHO A PSYCHOLOGICKÉHO HLEDISKA V MŠ	22
5.1. Možné autoritativní a partnerské prvky ve slavení tradice svatého Mikuláše v MŠ23	
PRAKTICKÁ ČÁST	25
6. VÝZKUMNÝ CÍL A VÝZKUMNÉ METODY	26
7. VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ A JEJICH ANALÝZA	28
7.1. Znalosti dotazovaných o svatém Mikuláši jako o historické postavě.....	28
7.2. Tradice svatého Mikuláše v pedagogické činnosti dotazovaných	30
7.3. Samotná návštěva Mikuláše, anděla a čerta ve třídě.....	36
8. SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ A DISKUSE	41
ZÁVĚR.....	52

RESUMÉ (ČESKY).....	53
RESUME (IN ENGLISH).....	54
SEZNAM LITERATURY	55
SEZNAM GRAFŮ	57
SEZNAM PŘÍLOH	58
PŘÍLOHY	I

SEZNAM ZKRATEK

MŠ – mateřská škola

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ŠVP – školní vzdělávací program

Úvod

Téma tradic a náhledu na ně se dle mého názoru v poslední době objevuje ve společnosti poměrně často. Také je již běžné i všeobecně žádoucí, aby děti byly minimálně ve školním prostředí vedeny výchovou s respektem a úctou. Jelikož jsou tradice něco, co si neseme jako společnost z minulosti, jakožto poklad naší kultury, často se s nimi pojí také chování, které již s dnešními společenskými normami není v souladu. Jakožto učitelka a zároveň také rodič jsem se začala čím dál více zabývat různými modely pedagogiky a výchovy. Cílem této práce bylo zjistit, jak nakládají učitelé MŠ s tradicí svatého Mikuláše. Zajímalo mě zejména to, jaké využívají při slavení této tradice partnerské či mocenské prvky. Proto se v teoretické části věnuji jak historii tradice svatého Mikuláše, tak různým aspektům demokratické a autoritativní výchovy. V praktické části pak následuje výzkumné šetření s využitím dotazníku.

TEORETICKÁ ČÁST

1. HISTORIE SLAVENÍ TRADICE SVATÉHO MIKULÁŠE V ČECHÁCH

Jiřina Langhammerová uvádí, že svatý Mikuláš s čertem a andělem jsou personifikovaní démoni pohanského světa. Přičemž ale svatý Mikuláš má reálný předobraz v historii raného křesťanství. Svatý Mikuláš byl biskup působící na začátku 4. století v někdejší Turecku ve městě Myra. Tato oblast byla pod nadvládou Římské říše. Už za svého života byl velmi oblíbený a uznávaný pro svou dobrotu. O jeho životě se vypráví celá řada legend. Svátek svatého Mikuláše je datován na 6. prosince, přičemž podle starého evropského kalendáře, kdy den začíná předešlou nocí, probíhají oslavy svatého Mikuláše o den dříve, tedy 5. prosince večer. ¹

Oslavy spojené s postavou svatého Mikuláše jsou datovány od 10. století, kdy se v Porýní konaly takzvané biskupské hry. Od 13. století se oslavy konaly 6. prosince. *Později začal postavu svatého Mikuláše doprovázet pacholek Ruprecht, který zkoušel děti z katechizmu a byl ověšen metlami a řetězy.* ²

Tradice svatého Mikuláše je jednou z nejznámějších a nejvíce dodržovaných tradic v Čechách. První zmínky o slavení tradice svatého Mikuláše na našem území jsou z 16. století. Je s podivem, že se tradice šířila z měst na venkov. ³

V 18. století chodily průvody svatého Mikuláše, které se neomezovaly na tři postavy, jak je známe dnes, Mikuláše, čerta a anděla. V průvodu šla celá řada postav,

---

¹ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *České tradice v proměnách času: kroje - zvyky - umění*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2017. s. 237. ISBN 978-80-7422-500-0.

² BOLEDOVIČOVÁ, Martina a Martina Viktorie KOPECKÁ. *Vánoční tradinář: od Dušiček po Hromnice*. Praha: Smart Press, 2021. s. 96. ISBN 978-80-88244-24-0.

³ Mišurec, Z. Mikuláš. In *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakladatelství Mladá Fronta, 2007. 2. sv. s. 558.

jako je například smrt, židi, biskup nebo například Turci. ⁴ Průvod se zastavoval u jednotlivých stavení a dovnitř pak vcházel už jen svatý Mikuláš, který potom naděloval dětem cukroví a sladkosti. ⁵

Za vlády komunistického režimu byla snaha tradici svatého Mikuláše přerušit (případně nahradit postavu svatého Mikuláše postavou dědy Mráze). Slavení tradice se však přesunulo do rodin, kde nepříznivou dobu zcela přečkalo. Dnes mají svátky svůj místní různorodý charakter. ⁶

V dnešní době má tradice rozmanitou podobu. Je slavena stále velkým procentem českých rodin. Mikuláš s čertem a andělem chodí běžně do mateřských škol, základních škol, do farností, rodin, ale i na náměstí, či jiná místa setkávání. Zároveň se ale ozývá stále více hlasů, které volají po vhodnějším slavení této tradice, aby si z ní děti neodnášely traumatické zážitky, ale aby vzbuzovala v dětech emoce a postoje pozitivní. Jedním z nových směrů, které na tento fakt poukazují je například Nevýchova. ⁷

---

⁴Zíbrt, Č. Den se krátí, noc se dluží...: Martin – Cecilka – Ondřej – Barborky – Mikuláš – Lucie – Žber. Praha: F. Šimáček, 1910. s. 34–37.

⁵ KINDLOVÁ, Monika a Martina BOLEDOVIČOVÁ. *Tradinář: rodinný a tvořivý rok plný oslav a rituálů*. Praha: Smart Press, 2019. s.251. ISBN 978-80-88244-06-6.

⁶ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *České tradice v proměnách času: kroje - zvyky - umění*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2017. s.239. ISBN 978-80-7422-500-0.

⁷ Co platí na zlobivé dítě: Mikuláš. *Nevýchova* [online]. [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: https://www.nevychova.cz/blog/co-plati-na-zlobive-dite/?utm_medium=social&utm_source=facebook&utm_campaign=cz-fb-wwwvo

2. PEDAGOGICKÝ A PSYCHOLOGICKÝ VÝZNAM RITUÁLŮ A TRADIC

Rituál – (z lat. ritualis = obřadný) – též ritus – označení výrazného individ. nebo kolekt. způsobu chování, který je standardizován, tj. založen na vnucených nebo tradičních pravidlech, vystupuje jako posvátný obyčej.⁸

P. Hartl a H. Hartlová definují rituál ve své knize jako *pravidelné, pevnou kultickou tradicí stanovené opakování bohoslužebných nebo magických úkonů*. Synonymem pro slovo rituál je obřad.⁹

Tradice – (z lat traditio = odevzdávání, vypravování, zpráva) – přetrvávající vzory chování, redukující nejistotu rozhodování.¹⁰

Petra Kunze a Catharina Salamander popisují zvláštnosti rituálů ve své knize tak, že

- *rituály mají svůj pevně daný průběh*
- *podléhají určitým pravidlům anebo schématu*
- *určité způsoby chování se v jistých situacích opakují*
- *rituály lze provádět jako naučené, nebo naopak jako nevědomé*
- *průběh rituálu je (s výjimkou počáteční fáze praktikování) dobře známou záležitostí*

---

⁸ Rituál: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. hlavní editor: Zdeněk R. Nešpor. *Sociologická encyklopedie* [online]. 21.9.2020 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ritu%C3%A1l>

⁹ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-x.

¹⁰ Tradice: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. hlavní editor: Zdeněk R. Nešpor. *Sociologická encyklopedie* [online]. 21.9.2020 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Tradice>

- *smysl rituálů není uchopitelný logicky, nýbrž spočívá ve faktu, že rituály jsou uznávány a zachovávány*¹¹

Kunze a Salamander dále ve své knize uvádějí, že rituály posilují identitu člověka a společnosti, dodávají jistotu, strukturují život i průběh dne, pomáhají při učení a stejně tak i při překonávání malých i větších krizí. Jako možnosti rituálů dále uvádějí, že

- *cvičí paměť a schopnost myšlení*
- *usnadňují učení a koncentraci*
- *podporují samostatnost*
- *činí pravidla akceptovatelná*
- *stanovují hranice*
- *zajišťují pořádek a kontinuitu*
- *pomáhají překonat krize*
- *zprostředkovávají jistotu a orientaci*
- *dodávají pocit bezpečí*
- *poskytují oporu a důvěru*
- *posilují identitu jednotlivce*
- *upevňují společenství*
- *redukuje obavy*
- *pomáhají vyjadřovat pocity*

V knize je dále uvedeno, že *rituály se v žádném případě nesmí stát formou trestu, vždy musejí mít pozitivní orientaci*.¹² Právě zde dle mého názoru naráží slavení tradice svatého Mikuláše v Čechách na vážný problém. Postava svatého Mikuláše je často

---

¹¹ KUNZE, Petra a Catharina SALAMANDER. *Malé děti potřebují rituály*. Brno: Computer Press, 2011. s. 9. ISBN 978-80-251-3405-4.

¹² KUNZE, Petra a Catharina SALAMANDER. *Malé děti potřebují rituály*. Brno: Computer Press, 2011. s. 14. ISBN 978-80-251-3405-4.

využívána jako nástroj manipulace pomocí strachu. Mikuláš je často zobrazována jako soudce, který posuzuje děti podle toho, zda byly (často ještě podle velmi diskutabilních měřítek) hodné, či ne. Čert je potom nástroj strachu, který má děti vystrašit, a na základě jejich negativního prožitku jim zabránit v dalším “zlobení”.

V knize *Tradinář* je dokonce řečeno, že tradice *dodávají životu smysl, neboť nás propojují jak s minulostí, tak s budoucností*.¹³ Jednou jsem v kostele slyšela přirovnání jednoho nejmenovaného kněze, že tradice nám může sloužit jako sádra. Pokud máme něco zlomeného, sádra nám dobře pomůže zlomeninu uzdravit. Ve chvíli, kdy se zlomenina uzdraví, je potřeba sádru sundat, jinak by nám překážela, a naopak nám škodila. Poukazoval tím na fakt, že tradice by nám měly sloužit, nikoliv abychom my sloužili tradicím. Toto přirovnání se mi líbilo a dle mého názoru je hodné zamyšlení.

Rituály jsou hojně užívány jako výchovný nástroj především u malých dětí. Dávají jejich dnům rytmus, předvídatelnost a pomáhají dětem se zorientovat ve složitém světě kolem sebe. Představují pro ně prostor bezpečí. I z těchto důvodů je v mateřské škole zaveden jasně daný režim dne, kdy děti přesně ví, jak a co bude následovat. Některé systémy mají rituály zpracované velmi přehledně. Tomuto tématu se věnuje například Montessori pedagogika. Rituály a předvídatelnost dodávají dětem jistotu a bezpečí. Může se však snadno stát, že jsou rituály svazující. Takový případ nastává, pokud v nich není uplatňován partnerský přístup komunikace a dostatečné množství individualizace. Z tohoto důvodu by měl učitel či učitelka vždy tvořit pravidla a rituály dne společně s dětmi. Tímto způsobem totiž mohou vytvořit model dne na míru třídě, ve které učí. Děti pak budou rituály a pravidla rády dodržovat. Rituály, tradice a pravidla by také neměly být neměnné. Pokud chce pedagog či pedagožka zařídit ve třídě příjemné, bezpečné a rozvíjející prostředí, je nutné dodat určitou pružnost a flexibilitu i do této oblasti. Tedy i rituál, který jinak všichni ve třídě dodržují

---

¹³ KINDLOVÁ, Monika a Martina BOLEDOVIČOVÁ. *Tradinář: rodinný a tvořivý rok plný oslav a rituálů*. Praha: Smart Press, 2019. s.17. ISBN 978-80-88244-06-6.

může být porušen, stejně tak, jako ne všechny rituály musí být dodržovány všemi. Je vhodné se i společně s dětmi čas od času zamyslet nad významem rituálů, které jsou ve třídě nastaveny a zhodnotit, jestli jsou rituály vyhovující a potřebné. Děti si takto mohou zvnitřnit postup opakovaného přezkoumávání již zažitých postupů. Je potom zvýšená pravděpodobnost, že v dospělosti budou dělat věci, které dle jejich vlastního úsudku mají smysl a nebudou snadno podléhat davovým či jiným manipulacím, které by je tlačily do dodržování něčeho, co jim samotným nedává valný smysl.

3. PEDAGOGICKÉ A PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY STRAŠENÍ DĚTÍ

Je nutno říci, že pokud někdo při výchově dětí využívá strašení jakožto nástroje, jeho výchovný styl je ryze autoritativní. Takový styl není v dnešní době považován za efektivní, dokonce o něm odborná obec hovoří jako o stylu nebezpečném. V knize *Respektovat a být respektován* autoři píšou o tom, že partnerský přístup dospělých k dětem je nejen možný, ale i nutný pro to, aby z dětí vyrostli *kompetentní a zodpovědní lidé, schopni řešit problémy současného světa*.¹⁴ I proto bychom se jako česká společnost měli zamyslet nad tím, jak přenést partnerský přístup do slavení tradice svatého Mikuláše. V dnešní době je třeba se nad vývojem a pokračováním této tradice zamyslet, a uzpůsobit ji dnešním moderním požadavkům, i novým objevům ve vědě. Často se objevují hlasy, které tvrdí, že tradice je dobré dodržovat, neboť je to naše národní bohatství. Nicméně dle mého názoru jde o bohatství pouze v případě, že se nejedná o něco škodlivého. Tradice vznikly za nějakým účelem v dané době. Doba se posouvá dál, ale tradice často zůstávají v alespoň přibližně stejné formě. Jsem toho názoru, že tradic bychom si skutečně měli hledět a věnovat jim dostatečné množství pozornosti. Můžeme mezi nimi totiž objevit skutečné poklady. Nicméně, stejně jako doba jde kupředu, měly by se i tradice přezkoumávat a pokud je to třeba, modernizovat. Tímto způsobem nám mohou tradice sloužit. I děti takto můžeme učit, že to, co je dobré v době jedné, nemusí být dobré v době druhé a opačně. Děti se tak učí, že je neustále potřebné životní okolnosti a postoje přezkoumávat, aby si mohly vybrat co ve svém životě chtějí a co ne. Díky tomu pak mohou žít spokojenější a svobodnější život.

3.1. CO JE TO AUTORITATIVNÍ PŘÍSTUP

Autoritativní přístup dospělých k dětem, jindy nazývaný také jako mocenský vztah, bývá definován zejména nerovností zúčastněných osob. Jedna je druhé nějakým

---

¹⁴ KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Kroměříž: Spirála, 2008. s.9. ISBN 978-80-904030-0-0.

způsobem nadřazena, a svou domnělou nadřazenost dává najevo.¹⁵ Autoritářský rodič (pedagog či jiná nadřazená osoba), užívá své fyzické, psychické, mocenské či jakékoliv převahy, aby dítě vmanipuloval do svých vlastních záměrů. Hranice bývají nastavovány bez dítěte a vymáhány tresty, silou, nebo například citovým vydíráním. Ne vždy je v autoritářském stylu výchovy přítomné zastrašování, křik a podobné praktiky. Pro autoritativní styl výchovy je typická i tak zvaná laskavá manipulace, kdy manipulující osoba se často i snaží chovat mile a vstřícně. Stále se ale snaží dosáhnout svých cílů nečestnými metodami a její komunikační protějšek tak může být zmaten, neboť bývá vmanipulován tam, kde si nepřeje být za pomoci laskavých slov a úsměvů. Nutno dodat, že autoritativní výchova nevede k pozitivnímu cíli. Její zdánlivě pozitivní účinky jsou krátkodobé a často pouze domnělé. Zatímco negativní důsledky se dostávají okamžitě a zpravidla mají delšího trvání. Jsou mnohdy náročným způsobem odbouratelné. Tomuto tématu se věnoval již Zdeněk Matějček. Ten dokonce ve své knize *Po dobrém nebo po Zlém* říká, že *dítě je vychováváno a samo vychovává*.¹⁶

3.2. CO JE PARTNERSKÝ PŘÍSTUP

Partnerský přístup je základem demokratického stylu výchovy a jeho založený na *rovnocennosti a na respektování důstojnosti dítěte*.¹⁷ Dítě zde není manipulováno ani fyzickou silou, citovým vydíráním, ani žádnou jinou cestou. Názor i vývoj dítěte jsou respektovány ve své jinakosti a individualitě. Hranice a pravidla jsou tvořeny společně s dítětem. Jsou nastavovány a vymáhány laskavě. Dítě je dospělému partnerem, stejně jako je dospělý partnerem dítěti. Tento přístup vede k zodpovědnosti, citové vyzrálosti,

---

¹⁵ KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Kroměříž: Spirála, 2008. s.11. ISBN 978-80-904030-0-0.

¹⁶ MATĚJČEK, Zdeněk. *Po dobrém, nebo po zlém?* 5. vyd. Praha: Portál, 2000. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-486-9.

¹⁷ KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Kroměříž: Spirála, 2008. s.13. ISBN 978-80-904030-0-0.

celkové vyspělosti a spokojenosti jedince. Krom jiného se takto také děti učí respektu a úctě. Respekt totiž nelze vydobýt, lze naučit zase pouze a jen respektem samým. Děti se od nás totiž učí převážně nápodobou, proto bychom si měli být vědomi faktu, že jak nakládáme my s nimi, tak se také ony od nás učí nakládat s ostatními, včetně nás. V nástrojích demokratického stylu nemá místo strašení, vydírání, lež ani jiné formy nečestného jednání a manipulace. Jeho základem je předpoklad, že to, co do vztahu přinášíme, se nám od dětí také vrátí. Nápodoba je zejména ve velmi raném věku na velmi vysoké úrovni. Tomuto tématu se věnovala obsáhle již Marie Montessori, například ve své knize *Absorbující mysl*.¹⁸

Dnešní psychologové se již delší dobu shodují na tom, že výchova a odpovědnost za výchovu je v rukou rodičů, případně pedagogů, ne postav Mikuláše, anděla či čerta. Jejich užíváním jakožto výchovného či pedagogického prostředku cíleného na emoce dětí jako je strach nebo stud tedy nejen nevedou ke kýženému cíli (že dítě bude cílevědomé, samostatné, respektující, se zdravými hranicemi apod.), ale ještě dítě učí svalovat svou odpovědnost na někoho jiného. Pro děti bývá často užíváno přirovnání, že jsou jako zrcadlo nám dospělým, kteří je vychováváme. A pokud my používáme k jejich vedení a výchově imaginární postavu, která jim chce s naším požehnáním ublížit, jakou informaci jim tím předáváme do dalších let? A jak budou takové děti nakládat s námi, až my nebudeme v pozici, kdy jsme nějakým způsobem nad nimi (společensky, silově apod.). V dnešní době již víme, že pokud chceme, aby byly děti laskavé, musíme být my laskaví první, pokud chceme, aby nás děti respektovaly, musíme my respektovat jako první je, pokud chceme, aby byly pravdivé, nesmíme jim lhát. A i proto je nutné, aby byla celá tradice svatého Mikuláše vedena respektujícím a láskyplným způsobem.

---

¹⁸ MONTESSORI, Maria. *Absorbující mysl: vývoj a výchova dětí od narození do šesti let*. Přeložil Radek GLABAZŇA. Praha: Portál, 2018. s. 94- 95. ISBN 978-80-262-1393-2.

3.3. POZICE A NÁSLEDKY STRACHU VE VÝCHOVĚ

Strach je emocionální reakcí organismu. Jeho funkce je dána evolučně a nutno podotknout, že pozice strachu v našem životě je velmi důležitá. Díky strachu jsme mohli dlouhá staletí přežít jako druh a často nás chrání před nebezpečím.

Strach je i u dětí zcela běžným společníkem, nicméně bychom měli být obezřetní, a pokud strach překročí obvyklé meze, měli bychom s dětmi vyhledat odborníka, nejlépe psychologa. Odbornou pomoc bychom měli vyhledat určitě, pokud dítě vykazuje tyto symptomy:

- *opakovaný nápor paniky, během níž vaše dítě ztrácí hlavu*
- *časté noční probouzení kvůli strachu*
- *pomočování trvající po delší dobu*
- *časté zakrývání očí nebo uší - aby dítě nic nevidělo/neslyšelo*
- *připoutání k oblíbené hračce*
- *žaludeční a střevní problémy bez medicinsky rozpoznatelných příčin*
- *kousání nehtů*
- *koktání*
- *odmítání jídla*
- *přílišná úzkostlivost v kontaktu s jinými dětmi (a dospělými)¹⁹*

Těmito slovy určitě nechci říci, že strach by neměl mít v životě dětí místo. Naopak, přiměřené množství strachu se stálým pocitem vybudovaného bezpečí děti zoceluje a posouvá ve vývoji. Strach ale bude v životě dětí přítomen vždy zcela přirozeně. Úkolem nás dospělých je, provést děti strachem, poskytnout jim milující bezpečné zázemí a naučit je s jejich strachem nakládat. Rozhodně není naším úkolem v nich vyvolávat strach nějakým umělým způsobem, abychom je do života zocelili. Takový názor je nejen chybný, ale i nebezpečný. Pokud se má totiž dítě kvalitně a

---

¹⁹ KUNZE, Petra a Catharina SALAMANDER. *Malé děti potřebují rituály*. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3405-4.

efektivně od nás učit, musí k nám mít zachovanou důvěru. A té můžeme dosáhnout, pokud budeme k dítěti upřímní a budeme s ním nakládat ryze partnersky.

Strach patří k nástrojům využívaných v autoritativní výchově. Jeho následky bývají krátkodobé, případně je provází celá řada vedlejších účinků. Například pokud se dítě chová tiše, protože se bojí fyzického trestu, pravděpodobně tam, kde mu trest hrozit nebude, se bude chovat hlučně. V knize *Respektovat a být respektován* je uvedeno, že to, že někteří lidé vyrostli v slušné lidi a byli trestáni je dáno tím, že vyrostli v slušné lidi ne proto, že byli trestáni, ale přes to. Rodiče jim totiž nejspíše dali i dostatek lásky a jiných potřebných kvalit a veličin.²⁰

*Pokud rodič jen přikazuje, křičí, případně bije, vyvolává v dítěti strach. Strach není dobrý přítel, strach potlačuje přirozenost a svobodný vývoj, ve strachu se špatně žije dospělým, natož dětem.*²¹

Pokud dítě prožívá úzkost, nejedná se o stav pouze psychologický, nýbrž i fyziologický. Tyto informace víme díky zobrazování na magnetické rezonanci. Pokud má zastavit tento stav, potřebuje hormon umožňující uvolnění a dodávající člověku pocit naplnění.²² Při nadměrném stresu je dětské tělo zaplavováno stresovými hormony, které blokují jeho možnost správně se učit. Mezi takové hormony patří například kortizol.

Velký problém může být to, že je tradice svatého Mikuláše často využívána jakožto nástroj strachu, který slouží k manipulaci dětí. Rodiče často užívají věty jako, pokud nebudeš poslouchat, odnese si tě čert, Mikuláš to vidí, jak zlobíš a já mu to stejně všechno povím. V takovou chvíli ubližujeme dítěti hned několik způsoby.

---

²⁰ KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Kroměříž: Spirála, 2008. s. 129. ISBN 978-80-904030-0-0.

²¹ PÖSLOVÁ, Blanka. *Tolerantní výchova*. Praha: Grada, 2020. s. 15. ISBN 978-80-271-0622-6.

²² FILLIOZAT, Isabelle. *Zkoušeli jsme všechno! : respektující a klidné výchovné postupy*. Ilustroval Anouk DUBOIS, přeložil Ester KUKRÁLOVÁ. Brno: CPress, 2015. ISBN 978-80-264-0637-2.

- lžeme dítěti a tím oslabujeme jeho důvěru v nás i okolní svět
- vymýšlíme si nereálné tresty a výhružky, když dítě uvidí, že ho čert nikam neodnese, naše výhružka pozbývá smyslu a dítě se může cítit silnější a odhodlané nám příště neochvějně vzdorovat
- ze svatého Mikuláše děláme jakéhosi soudce nebo bachaře, který čeká, kdy uděláme chybu, aby si ji mohl poznamenat a náležitě ji potrestat. V takovou chvíli dítě získává negativní přístup k autoritám a zároveň mu prezentujeme nadpozemskou bytost jako nesympatickou, podlou a nedůvěryhodnou. To může dítěti značně ztížit jeho pohled na smysl života, víru v Boha případně jiného transcendentna.
- ohýbáme a měníme význam postavy svatého Mikuláše, neboť jeho poselství a role byla zejména působení milosrdenství a ukazování lidem Boha
- Pokud se sami stavíme do role, kdy chceme na děti někomu, kdo ji nahání strach, žalovat, oslabujeme tak jeho důvěru v nás. Dítě pak ztrácí pevnou půdu pod nohama, protože rodiče jsou jeho emocionální přístav na tomto světě.

Dále si myslím, že představa, že jakási bájná hrozivá postava odnese dítě navždy pryč do míst, kde není žádná jeho blízká osoba a kde probíhá mučení, může být podobná existenciálnímu strachu, jako když se dospělý člověk dozví, že umírá na rakovinu. Představa, že za námi přijde partner a řekne nám, že jsme zase zapomněli vyprat oblečení, má všeho dost a odchází za někým kdo zařídí, abychom bolestivě zemřeli na rakovinu nám jistě není nikomu příjemná. Jak ovšem můžeme tvrdit, že dítě srovnatelný, ne-li dokonce větší strach neprožívá?

Bohužel je setkání se svatým Mikulášem také častou demonstrací moci a posměchu. Dítě je totiž před všemi nuceno vykoupit své hříchy (které často ani žádné hříchy nejsou) básničkami, písničkami, či jinými říkadly. Čtení z knihy hříchů shledávám jako potupné. Není nijak efektivní, pokud jsou výtky nebo chyby sdělovány před publikem a pod nátlakem. Pokud skutečně chceme, aby dítě nějak změnilo své chování, je dobré sdělovat naše připomínky mezi čtyřma očima, držet se zásad efektivní komunikace a zapojit do hledání řešení také děti. Nedovedu si představit, že má nejbližší osoba se rozhodne potupným způsobem začít sdělovat mé domnělé chyby

všem mým sousedům v mé přítomnosti, a vymáhat si jejich neopakování hrůzostrašnými výhružkami. Takové chování shledávám nejen jako neefektivní, ale také jako neetické.

4. PEDAGOGICKÉ A PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY ODMĚN A TRESTŮ

Metoda odměn a trestů, často užívaná formou cukru a biče, je stále velmi častou výchovnou metodou. Nad její účinností vede odborná veřejnost časté diskuse. Zdeněk Matějček ve své knize *Po dobrém nebo po zlém* uvádí, že si často myslíme, že *fyzický trest je dehonestující a potupný, ale je třeba říci, že potupný je každý trest.*²³ Domnívám se, že je třeba podněcovat co nejvíce možná v dětech vnitřní motivaci. Ve svých tvrzeních se opírám o poznatky z knihy *Respektovat a být respektován*. V této knize je psáno, že *neexistují žádné správné, nutné či přiměřené tresty. Jakýkoliv trest je rizikem svojí podstatou.*²⁴

Je dobré se podívat na motivaci jak trestů, tak odměn. Často můžeme mít pocit, že nás vedou ušlechtilé důvody, jakou jsou například snaha vychovat z dítěte dobrého člověka, či nastavení hranic. Jsem ale toho názoru, že naší motivací je častěji strach ze ztráty kontroly nad dítětem, nezpracovaná vlastní traumata z dětství, snaha o manipulaci, strach z výtek okolí, nebo například strach z toho, že z dítěte pokud takto nezasáhnu, vyroste nevladatelný agresor.

V knize *respektovat a být respektován* je několik pozoruhodných aspektů, co nás tresty učí:

- *tresty nás učí, že mít moc je důležitější než chovat se správně*
- *učí děti (díky učení nápodobou), že je v pořádku ubližovat druhým, stačí k tomu, zajisti si nad nimi moc*
- *děti díky učení se nápodobou s velkou pravděpodobností budou přenášet tento model do svých dalších vztahů*

---

²³ MATĚJČEK, Zdeněk. *Po dobrém, nebo po zlém?* 5. vyd. Praha: Portál, 2000. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-486-9.

²⁴ KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Kroměříž: Spirála, 2008. s. 121. ISBN 978-80-904030-0-0.

- *tresty učí děti, že mohou fungovat jako odpustky – pokud totiž dítě trest snese, může se chovat špatně dál, a zároveň pokud byl na něm trest vykonán, původní špatný čin tím byla jakoby “zaplacen”*²⁵

Odměny a tresty bývají definovány jako dvě strany stejné mince. Oba jsou totiž nástroji manipulace pomocí vnější motivace. Neučí dítě ani zodpovědnosti, ani jiným důležitým kvalitám pro život. Je ovšem zásadní rozdíl mezi odměnou a oceněním. Odměnu můžeme chápat jako nástroj manipulace, kdy autorita využívá odměnu jako úplatek k tomu, aby se dítě zachovalo tak, jak autorita chce.²⁶ *Pokaždé, když využijeme takovéto odměny, snižujeme tak činnost samotnou. Otupujeme vnitřní motivaci a cílíme na motivaci vnější.*²⁷ Můžeme dokonce rozvinout psychickou i fyzickou závislost. Například kolik z nás je stále zvyklých se odměňovat sladkým, případně přebíjet negativní emoce něčím na zub. Jsem toho názoru, že takové chování jsme se naučili právě v dětství, kdy jsme byli sladkostmi upláceni, manipulováni nebo třeba umlčováni.

Ne vždy je ale shoda v tom, co dospělý a dítě pokládají za trest. Zdeněk Matějček ve své knize *Po dobrém nebo po zlém* definuje trest jako *onen nepříjemný, tísnivý, zahanbující, ponižující pocit, kterému bychom se chtěli rozhodně pro příště vyhnout. Odměnu pak jako onen příjemný, povznášející pocit, uspokojení, který bychom si rádi co nejdéle podrželi a který bychom si rádi zopakovali.*²⁸

---

²⁵ KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Kroměříž: Spirála, 2008. s.123 - 126. ISBN 978-80-904030-0-0.

²⁶ KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Kroměříž: Spirála, 2008. s. 126. ISBN 978-80-904030-0-0.

²⁷ KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Kroměříž: Spirála, 2008. s. 159. ISBN 978-80-904030-0-0.

²⁸ MATĚJČEK, Zdeněk. *Po dobrém, nebo po zlém?*. 5. vyd. Praha: Portál, 2000. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-486-9.

Pokud se podíváme na legendu o svatém Mikuláši, zjistíme, že nejen, že nebyl přítomen aspekt strachu a výhružky, ale dokonce nebyla přítomna ani odměna. Svatý Mikuláš naděloval sice dárky (ať už v podobě peněz nebo třeba jídla), ale tyto činy byly motivovány milosrdenstvím. V dnešní době, kdy chodí svatý Mikuláš, ovšem přisuzujeme tomuto světci rovinu odměňování (respektive dle mého názoru spíše uplácení) dětí “hodných”, a trestání dětí “zlobivých“. Nechtěně takto poštváváme děti proti sobě, neboť je pomocí těchto nálepek (ještě k tomu veřejně vyřčených) rozdělujeme na dva tábory. Dále pak pokrívujeme pohled dětí na křesťanské postavy (neboť naše pojetí tradice svatého Mikuláše je velmi odlišné od poselství legend o svatém Mikuláši). Jsem toho názoru, že je dokonce neetické, aby Mikuláš nosil hodným dětem dobroty pro to, že jsou hodné, neboť dobro je vhodné konat pro jeho podstatu, ne pro vidinu odměny. Stejně tak je podle mě důležité, aby děti vnímaly, že nedělat zlo je dobré, pro to, aby bylo na světě dobře, ne ze strachu z trestu. Dobré jednání, které je motivováno strachem z trestu, není ani ctnostné, ani etické, nýbrž zbabělé. Pokud chceme vychovat děti zodpovědné, láskyplné a děti, které nebudou tíhnout k autoritářským režimům, myslím, že je nutné, abychom přehodnotili způsob, jakým tradici svatého Mikuláše s dětmi slavíme.

5. RŮZNÉ POHLEDY NA TRADICI SVATÉHO MIKULÁŠE Z PEDAGOGICKÉHO A PEDAGOGICKÉHO A PSYCHOLOGICKÉHO HLEDISKA V MŠ

V dnešní době se již většina odborné veřejnosti shoduje na tom, že vystavovat děti nadměrnému stresu z návštěvy svatého Mikuláše není vhodné, a může způsobit řadu traumat. V široké veřejnosti na toto téma tedy vzniká čím dál větší diskuse. Možnost zamýšlení se nad celou problematikou nabízí například portál Nevýchova, který nahlíží celou situaci z pohledu dítěte a zamýšlí se nad možnými důsledky celé Mikulášské návštěvy. Čím dál častěji se také ozývají hlasy o tom, že pokud je dítě do takové situace "vhozeno" bez toho, aby o celé situaci mohlo rozhodovat, nemá taková návštěva a celá tradice nic společného s demokratickou výchovou. Podobné odkazy a názory můžeme najít v projektu Děti jsou taky lidi či Dovychovat.

Ve chvíli, kdy si uvědomíme že je povinností učitele v MŠ zařazovat sexuální výchovu a s ní spojenou prevenci sexuálního zneužívání, bychom v tomto ohledu jistě měli dojít k závěru, jak patologické může být naše počínání, pokud dovolíme čertovi (často úplně cizí osobě), aby jakkoliv manipulovala s tělem dítěte bez jeho souhlasu. Často také Mikuláš nebo anděl hladí děti po vlasech, a my už vůbec nezjišťujeme, jestli si děti přejí, aby se jich Mikuláš či anděl jakkoliv dotýkali. Velmi dobré postupy pro prevenci sexuálního zneužívání dětí popisuje autorka knihy *Nenech si to líbit!* Jocelyne Robert. Dle jejích popisů se dopouštíme ve slavení tradice svatého Mikuláše hrubých chyb v této oblasti.²⁹

Bohužel se mi nikde v literatuře nepodařilo dohledat zpracované téma návštěvy svatého Mikuláše v mateřských školách. V níže uvedeném textu tedy vycházím z

---

²⁹ ROBERT, Jocelyne. *Nenech si to líbit!: ochrana dítěte před sexuálními zneužitím*. Praha: Portál, 2013. s. 33. ISBN 978-80-262-0340-7.

obecných předpokladů pro demokratický a autoritativní přístup v pedagogice, zejména z publikace Respektovat a být respektován.

5.1. MOŽNÉ AUTORITATIVNÍ A PARTNERSKÉ PRVKY VE SLAVENÍ TRADICE SVATÉHO MIKULÁŠE V MŠ

V předchozích kapitolách jsme si definovali autoritativní výchovný styl a styl partnerský. Jak již bylo řečeno výše, není vhodné, aby pedagogové a pedagožky užívali při výuce stylu autoritativního, neboť je neefektivní, a pro další zdravý duševní vývoj dětí dokonce nebezpečný. Dle mého názoru mezi nejčastější autoritativní prvky na základě autoritativního výchovného stylu uvedeného v knize Respektovat a být respektován jsou:

- pokud jsou děti dopředu strašeny příchodem svatého Mikuláše
- pokud děti nevědí, že příchod svatého Mikuláše hrají jen převlečení lidé
- pokud je přítomna jakákoliv lež
- pokud jsou děti po příchodu nuceny říkat básničku, či mít jiný veřejný výstup
- pokud jsou děti nuceny veřejně prezentovat své poklesky a chyby, a to ať formou ústní, nebo například písemnou
- pokud jsou děti nuceny poslouchat své domnělé poklesky z knihy hříchů, případně jsou vystavovány jinému stresovému výstupu ze strany Mikuláše, anděla nebo čerta
- pokud je jim vyhrožováno jakýmkoliv trestem
- pokud je jim prezentováno, že jim svatý Mikuláš přinesl dárky jako odměnu za jejich dobré chování
- pokud dochází k jakékoliv negativní manipulaci nebo citovému vydírání

V praktické části jsem se rozhodla pomocí dotazníku ověřit, zda byly tyto mé úvahy správné, nebo ne.

Jako možné ukazatele partnerského přístupu při slavení tradice svatého Mikuláše dle knihy Respektovat a být respektován spatřuji:

- děti mají možnost se rozhodnout, jak budou tradici svatého Mikuláše slavit, a zda vůbec dojde k jeho návštěvě
- děti mají možnost se rozhodnout, jestli se chtějí návštěvy svatého Mikuláše zúčastnit
- děti mohou v bezpečném prostředí prožívat emoce s tradicí svatého Mikuláše spojené
- děti mohou spolurozhodovat o tom, jaké aktivity budou při probíraném tématu probíhat
- děti se mohou rozhodnout, jestli chtějí něco svatému Mikuláši přednést, zazpívat, předvést nebo předat
- Mikuláš komunikuje s dětmi za pomoci prvků efektivní komunikace a s úctou, jako s lidmi sobě rovnými
- pokud je přítomný čert, děti vědí, kam se obrátit, pokud mají strach
- Mikuláš naděluje dětem dárky z lásky a milosrdenství, protože jsou toho hodny

PRAKTICKÁ ČÁST

6. VÝZKUMNÝ CÍL A VÝZKUMNÉ METODY

Cílem této práce je zjistit, jak učitelé v MŠ nakládají s tradicí svatého Mikuláše při výuce. V bakalářské práci si chci odpovědět na tři základní výzkumné otázky:

1. Jakým způsobem a za jakých podmínek probíhá návštěva svatého Mikuláše, případně anděla a čerta v MŠ?
2. Jaký mají učitelé a učitelky postoj k pedagogickému využití tradice svatého Mikuláše?
3. Jak nakládají učitelé v MŠ s tradicí svatého Mikuláše?

K zjištění patřičných odpovědí jsem zvolila formu kvantitativního dotazníku, dle příručky pana Chrásky³⁰, který byl vyplňován učiteli a učitelkami v MŠ pomocí online platformy Google formuláře. Dotazník jsem rozeslala spolužačkám, které ho potom rozeslaly svým kolegyním. Dotazník jsem poslala i svým bývalým kolegům a kolegyním, i svým učitelským přátelům, kteří také dále dotazník rozesílali. Dále jsem dotazník vyvěsila do facebookových skupin Učitelé, Materiály a inspirace pro MŠ, Učitele učitelům.com, Mateřinky, družiny a 1.stupeň ZŠ, Inspirace pro paní učitelky do MŠ, Inspirace pro MATEŘINKY a Učitelky MŠ sobě (PK). Nejlepších výsledků jsem dosáhla ve skupině Učitelky MŠ sobě (PK), tato skupina obsahuje 30 594 členů. Celkově můj dotazník vyplnilo 101 respondentů. Zvolila jsem dotazník s většinou uzavřenými položkami s kvantitativním přístupem zkoumání oproti dotazníku s otevřenými položkami s kvalitativním přístupem ke zkoumání. Mohla jsem takto v relativně krátkém čase získat data od velkého počtu respondentů. Dotazník s otevřenými položkami, řešený kvalitativně, by jistě přinesl více dat, nicméně ty by se hůře zpracovávaly. Je dále pravdou, že už jen z důvodu pouze možnosti vyplnění dotazníku

---

³⁰ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). s. 11 - 16. ISBN 978-80-247-5326-3.

v online prostoru, není výběr respondentů čistě náhodný. Většinou totiž vyplňovali dotazník respondenti, kteří mají založený účet na Facebooku, jsou přítomni v pedagogických skupinách a jsou na Facebooku dostatečně aktivní, aby dotazník ve skupině zaregistrovali. Dotazník vyplnilo 96% žen. V kontextu výběru vzorku respondentů je třeba si uvědomit limity tohoto šetření. Byly přibližně stejně zastoupeny všechny věkové kategorie. Necelá polovina tazatelů dosáhla vysokoškolského vzdělání a dalších 31% vzdělání středoškolského. 14% tazatelů tvořili studenti. Polovina všech tazatelů měla délku praxe do 8 let. Otázky v dotazníku jsou trichotomické, úlohy typu "jedna správná odpověď", úlohy s výběrem odpovědí a otevřené úlohy se stručnou odpovědí.

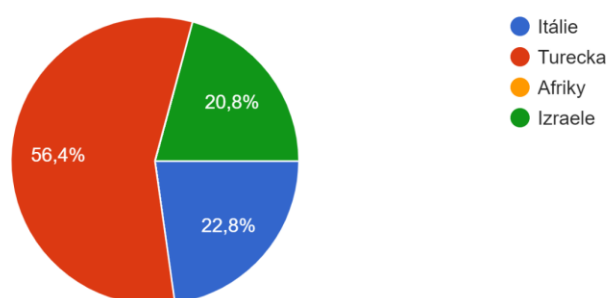
Při analýze dat jsem se věnovala četnosti odpovědí a správnosti odpovědí u otázek s jednou možnou správnou odpovědí.

7. VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ A JEJICH ANALÝZA

7.1. ZNALOSTI DOTAZOVANÝCH O SVATÉM MIKULÁŠI JAKO O HISTORICKÉ POSTAVĚ

První otázka dotazníku se zaměřovala na to, odkud svatý Mikuláš pocházel. Zde se dotazovaní rozdělili přibližně na polovinu, kdy správně odpovědělo 56,4 %, oproti zbývajícím 43,6 %. Z toho 20,8 % dotazovaných odpovědělo, že z Izraele a 22,8 z Itálie.

Svatý Mikuláš pocházel původně z:
101 odpovědí

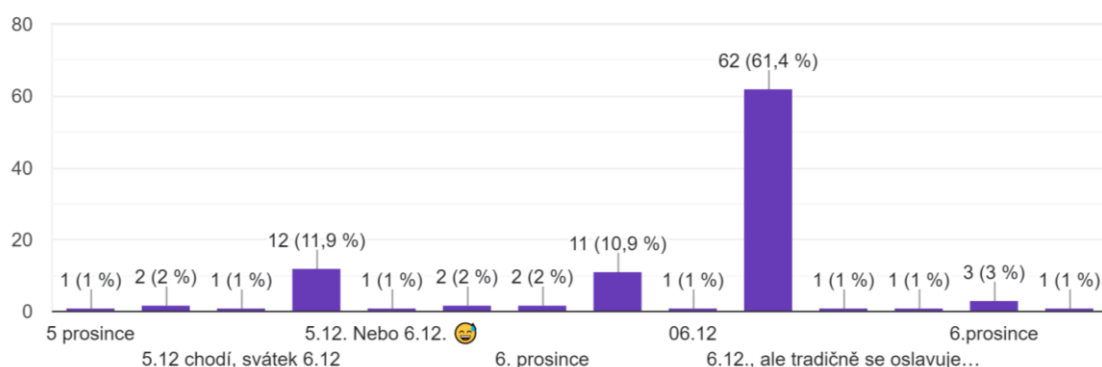

Graf 1 Odkud pocházel svatý Mikuláš?

Druhá otázka se týkala data svátku svatého Mikuláše. V této oblasti jsem předpokládala, že budou někteří chybovat, protože tradičně se svátek svatého Mikuláše slaví 5.12., přičemž pravé datum svátku je až o den později, tedy 6.12. V dotazníku ale valná většina dotazovaných odpověděla správně, tedy, že 6.12. Variantu 5.12. zvolilo 13 % dotazovaných.

Jaké je datum svátku svatého Mikuláše?

101 odpovědí

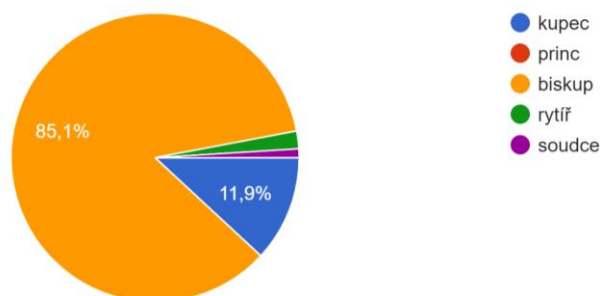
Graf 2 Jaké je datum svátku svatého Mikuláše?

Další otázka se týkala na století, ve kterém žil svatý Mikuláš. Přibližně pětina dotazovaných odpověděla správně, že ve 3.-4. století našeho letopočtu. Odpovědi byly ale různé, od 1. století našeho letopočtu až po století 14. našeho letopočtu. Asi desetina dotazovaných odpověděla, že neví. Tato otázka již byla pro dotazované složitá k odpovědi. Jeden dotazovaný udal přesný letopočet předpokládaného narození i úmrtí. Také mě zaujala odpověď, že svatý Mikuláš žil ve 3. století našeho letopočtu, to znamená 300. našeho letopočtu. Toto tvrzení je chybné, protože rok 300. našeho letopočtu se počítá jako století 4.

Další otázka se týkala toho, čím svatý Mikuláš byl. 85,1 % dotazovaných odpovědělo správně, že biskup. Zajímavostí pro mě bylo, že 11,9 % dotazovaných odpovědělo, že kupec.

Svatý Mikuláš byl:
101 odpovědí

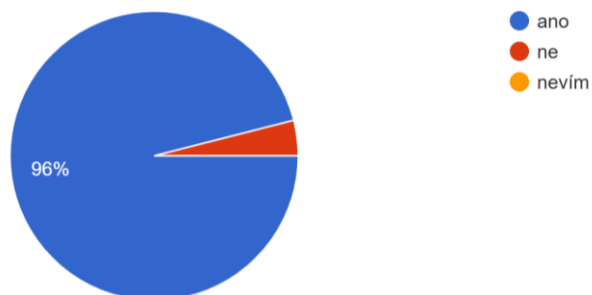

Graf 3 Kdo byl svatý Mikuláš?

7.2. TRADICE SVATÉHO MIKULÁŠE V PEDAGOGICKÉ ČINNOSTI DOTAZOVANÝCH

96 % dotazovaných odpovědělo, že s tradicí svatého Mikuláše ve třídě nějak pracuje.

Pracujete ve Vaší třídě s postavou svatého Mikuláše?
101 odpovědí

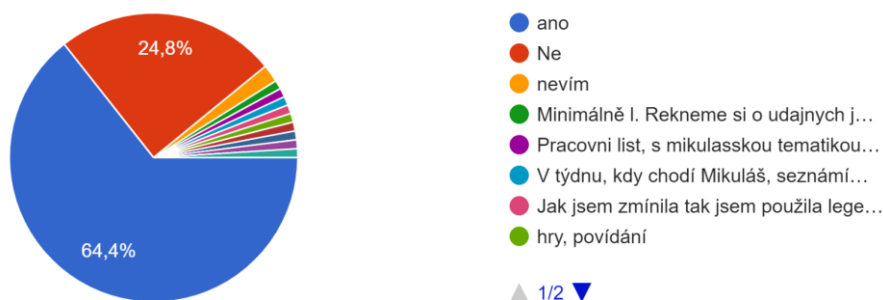

Graf 4 Procento vyučujících, kteří pracují s postavou svatého Mikuláše.

73,2 % dotazovaných odpovědělo, že pracuje s tématem svatého Mikuláše i jinak než pouze jeho návštěvou ve třídě.

Pracujete s tématem svatého Mikuláše i jinak než návštěvou svatého Mikuláše?

101 odpovědí

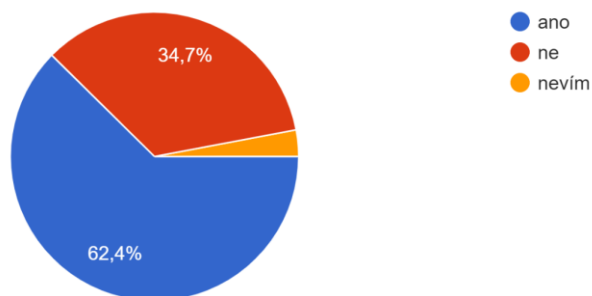

Graf 5 Pracujete s tématem svatého Mikuláše i jinak než návštěvou svatého Mikuláše?

Z dotazníku vyplývá, že ze 73,2 % dotazovaných, kteří uvedli, že s dětmi pracují s tématem svatého Mikuláše i jinak než pouze jeho návštěvou ve třídě, 64,2 % věnuje tématu svatého Mikuláše jeden celý integrovaný blok.

Tradice svatého Mikuláše se týká jeden integrovaný blok

101 odpovědí

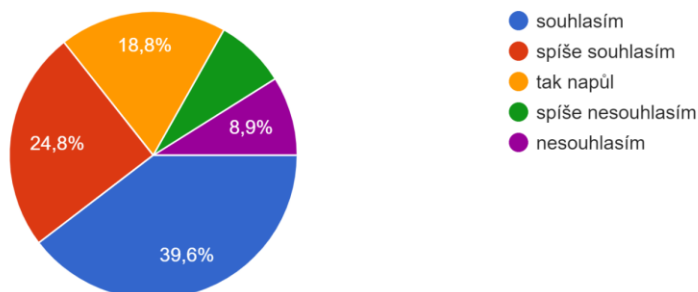

Graf 6 Procento vyučujících, kteří tvoří o svatém Mikuláši integrovaný blok

Dalších několik otázek se zaměřovala na emoce dětí spojených se svatým Mikulášem, popřípadě čertem a andělem, a jejich následnou práci s nimi. 39,6 % dotazovaných odpovědělo, že s dětmi pohybově, dramatizací, hudebně, či graficky znázorňují jejich emoce spojené se svatým Mikulášem, andělem a čertem. K tomu dalších 24,8 % odpovědělo, že spíše znázorňují. Dohromady tedy 64,8 % dotazovaných nějakou touto formou pracuje s emocemi dětí spojenými s uvedenou trojicí.

S dětmi pohybově, hudebně, dramatizací či graficky znázorňujete jejich emoce spojené s návštěvou svatého Mikuláše, čerta a anděla.

101 odpovědí

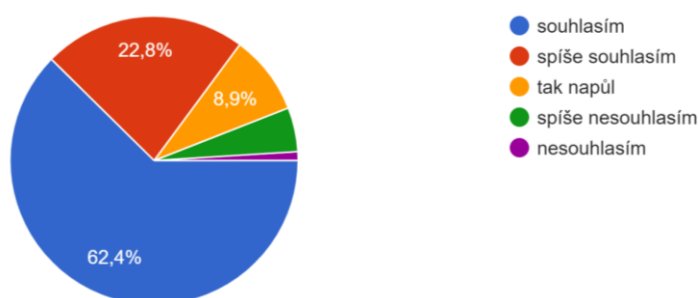

Graf 7 Znázornění emocí spojených se svatým Mikulášem

62,4 % dotazovaných odpovědělo, že s dětmi probírá jejich emoce spojené se svatým Mikulášem, andělem a čertem alespoň slovně, přičemž dalších 22,8 % spíše probírájí s dětmi jejich emoce spojené se svatým Mikulášem, andělem a čertem. To znamená, že celkem 85,2 % dotazovaných nějakým způsobem pracují s emocemi spojenými se svatým Mikulášem, andělem a čertem.

S dětmi probíráte slovně jejich emoce spojené s návštěvou svatého Mikuláše, čerta a anděla.

101 odpovědí

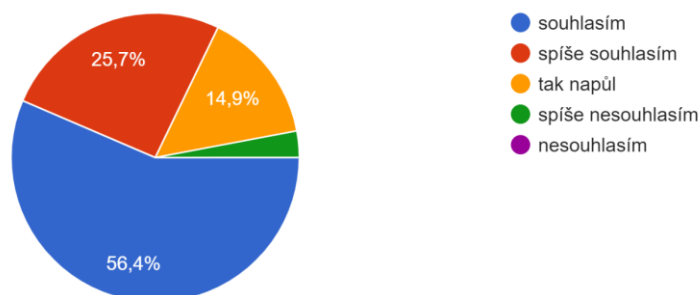

Graf 8 Slovní popis emocí spojených s tradicí svatého Mikuláše

56,4 % dotazovaných uvedlo, že je jejich cílem, aby se děti čerta nebály. K tomu dalších 25,7 % uvádí, že to spíše je jejich pedagogickým cílem. Nikdo z dotazovaných na tuto otázku neodpověděl zcela negativně, přičemž ale 3 % dotazovaných uvedlo, že spíše s tímto tvrzením nesouhlasí a dalších 14,9 % tak napůl.

Cílem Vašeho pedagogického snažení je, aby se děti čerta nebály.

101 odpovědí

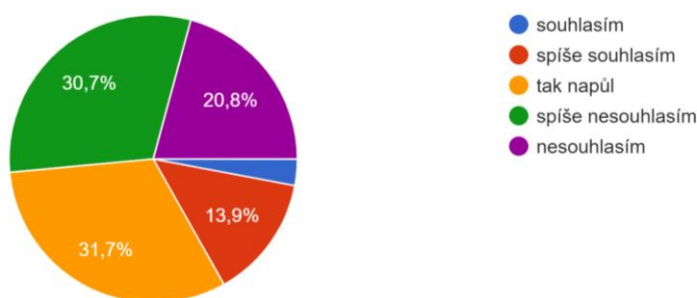
Graf 9 Strach z čerta

Otázkou, zda učitelé a učitelky využívají postav čerta jakožto křesťanského ztělesnění zla, tedy d'ábla, se zabývá jedna z otázek dotazníku. Pouze 1 % dotazovaných odpovědělo, že takto čerta ve své třídě skutečně vyobrazují. Další 3 % takto čerta ve své třídě spíše vyobrazují. To znamená, že z původních 17,9 %, jejichž cílem není zcela, aby se děti čerta nebály vnímají čerta alespoň trochu jako křesťanského d'ábla pouhá 4 %. Dalších 13,9 % tedy musí mít jiný motiv, proč zcela nevedou děti k tomu, aby se čerta nebály.

Další z otázek se zabývala poslušností. 3 % dotazovaných odpovědělo, že cílem jejich pedagogického snažení je, aby byly děti na základě návštěvy svatého Mikuláše poslušnější tomu, co jim jako učitelé říkají. K tomu dalších 13,9 % na tuto otázku odpovědělo, že spíše souhlasí a dalších 31,7 % tak napůl. Z toho vyplývá, že 51,5 % dotazovaných nevyužívá zcela návštěvy svatého Mikuláše, anděla a čerta k tomu, aby byly děti poslušnější tomu, co jim říkají.

Cílem Vašeho pedagogického snažení je, aby děti na základě návštěvy svatého Mikuláše byly poslušnější tomu, co jím říkáte.

101 odpovědí

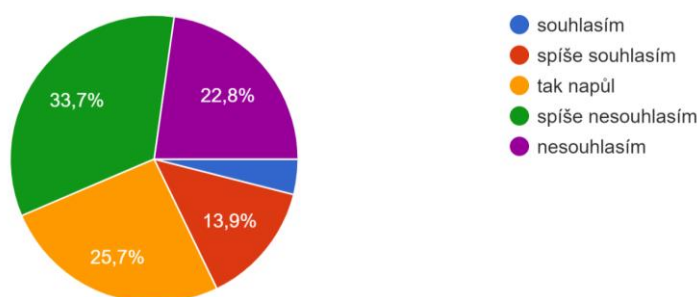

Graf 10 Svatý Mikuláš a poslušnost

22,8 % dotazovaných odpovědělo, že postavu Mikuláše, čerta a anděla pedagogicky nevyužívají k tomu, aby děti motivovali dodržovat pravidla pomocí odměn. K tomu dalších 33,7 % odpovědělo, že spíše nevyužívají.

Postavu Mikuláše, anděla a čerta pedagogicky využíváte k tomu, aby děti byly motivovány dodržovat pravidla, protože poté mohou dostat odměnu.

101 odpovědí

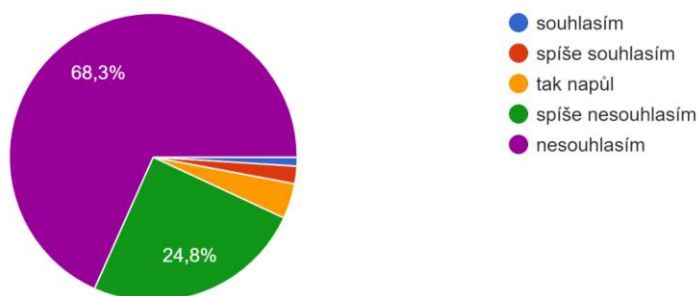

Graf 11 Motivace pomocí odměn

68,3% dotazovaných nevyužívá postavy svatého Mikuláše, čerta a anděla k tomu, aby motivovali děti dodržovat pravidla, jinak se mohou dostat do pekla a dalších 24,8% spíše nevyužívá.

Postavu Mikuláše, anděla a čerta pedagogicky využíváte k tomu, aby děti byly motivovány dodržovat pravidla, protože se mohou dostat do pekla.

101 odpovědí

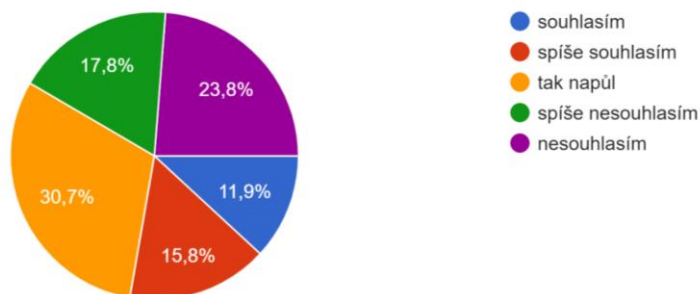

Graf 12 Motivace strachem

Pouhých 11,9 % dotazovaných vyplnilo, že je jejich pedagogickým záměrem, aby děti věděly, že čert, anděl a Mikuláš jsou převlečení lidé, k tomu 23,8 % uvedlo, že tato skutečnost jejich pedagogickým záměrem vůbec není.

Vaším pedagogickým záměrem je, aby děti věděly, že Mikuláš, čert a anděl jsou převlečení lidé.

101 odpovědí

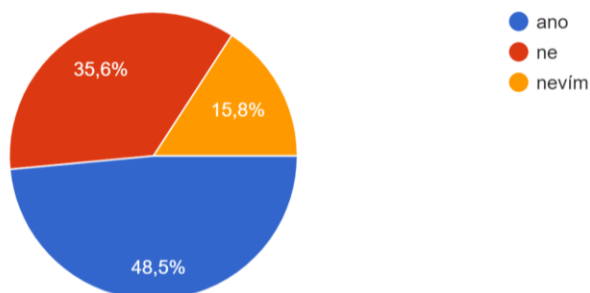

Graf 13 Vyřčení pravdy o tradičně chodících postavách svatého Mikuláše, čerta a anděla

48,5 % dotazovaných uvedlo, že s dětmi slovně probírají, že ani Mikuláš, anděl nebo čert se jich nesmějí jakkoliv dotýkat, pokud oni nechtějí.

S dětmi probíráte, že i svatý Mikuláš nebo čert se jich nemůže jakkoliv dotýkat, pokud ony s tím nesouhlasí.

101 odpovědí

Graf 14 Prevence sexuálního zneužívání

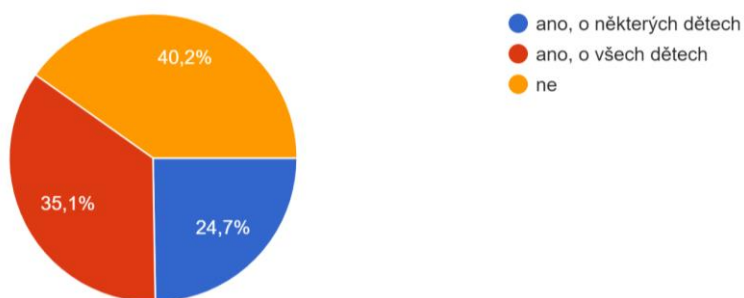
7.3. SAMOTNÁ NÁVŠTĚVA MIKULÁŠE, ANĎELA A ČERTA VE TŘÍDĚ

Přibližná polovina dotazovaných odpověděla, že do jejich třídy chodí svatý Mikuláš, poté jeden čert a jeden anděl.

V 75,3% případů měl s sebou svatý Mikuláš knihu hříčů ze které alespoň o jednom dítěti četl.

Četl svatý Mikuláš z knihy hříčů o jednotlivých dětech?

97 odpovědí

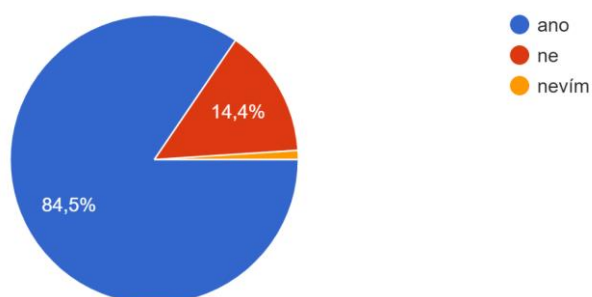

Graf 15 Kniha hříčů

84,5 % respondentů odpovědělo, že děti dostaly od Mikuláše odměnu za to, že byly hodné.

Dostaly děti od Mikuláše dárky jako odměnu za to, že byly hodné?

97 odpovědí

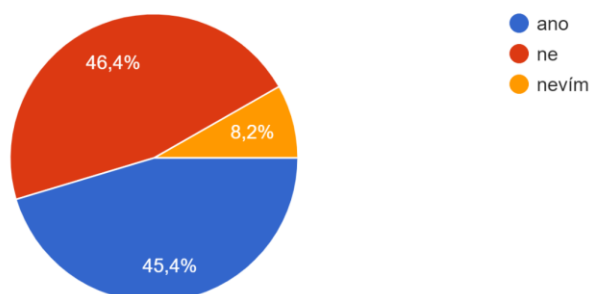
Graf 16 Dárek od Mikuláše jako odměna

Přibližně polovina dotázaných odpověděla, že čert byl jinak aktivní při návštěvě MŠ, než že stál pouze někde v koutě. A necelých 70% tazatelů odpovědělo, že anděl byl jinak aktivní při návštěvě v MŠ, než, že pouze stál v koutě. Z odpovědí vyplývá, že anděl má u tazatelů funkci jakéhosi asistenta Mikuláše, nebývá příliš aktivní, většinou rozdává dárky a uklidňuje plačící děti. U čertů bylo často uvedeno, že rozmlouvali s dětmi.

45,4 % tazatelů uvedlo, že děti v jejich třídě se mohou nezúčastnit návštěvy svatého Mikuláše, čerta a anděla v případě, že si to tak přejí. Dalších 46,4 % dotazovaných uvedlo, že děti se musí zúčastnit této návštěvy, i když nechtějí a 8,2% odpovědělo, že neví.

Děti měly možnost se návštěvy svatého Mikuláše nezúčastnit, i když byly ve třídě přítomny.

97 odpovědí

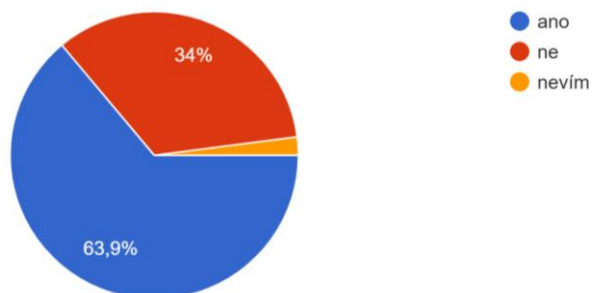
Graf 17 Možnost volby se nezúčastnit

Celkem 63,9 % tazatelů uvedlo, že se čert, Mikuláš a anděl dostali do nějakého fyzického kontaktu s dětmi při jejich návštěvě MŠ.

Mikuláš, anděl či čert se dostali s dětmi do nějakého fyzického kontaktu (pohlazení od Mikuláše, dání do pytle apod.).

97 odpovědí

Graf 18 Mikuláš, anděl či čert ve fyzickém kontaktu s dětmi

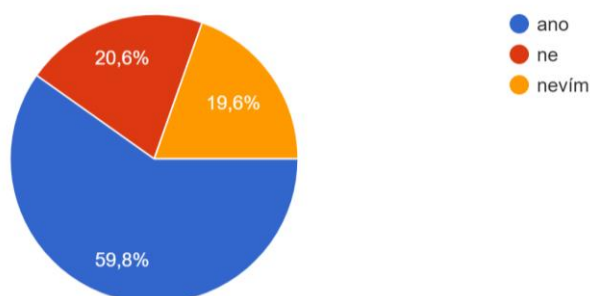
Při tom pouze 48,5 % tazatelů uvědomilo děti o tom, že Mikuláš, čert a anděl mohou s dětmi přicházet pouze do takového fyzického kontaktu, do jakého jim děti dovolí.

Necelých 86% tázaných uvedlo, že děti hromadně předvádějí svatému Mikuláši písničku nebo básničku. Necelých 10 % uvedlo, že děti svatému Mikuláši nepředvádějí nic.

Necelých 60 % dotázaných uvedlo, že čert musí Mikuláše ve všem poslechnout, i když by nechtěl, dalších 20,6 % uvedlo, že čert Mikuláše poslouchat nemusí a 19,6 %, že neví.

Čert musel svatého Mikuláše ve všem poslechnout, i když nechtěl.

97 odpovědí

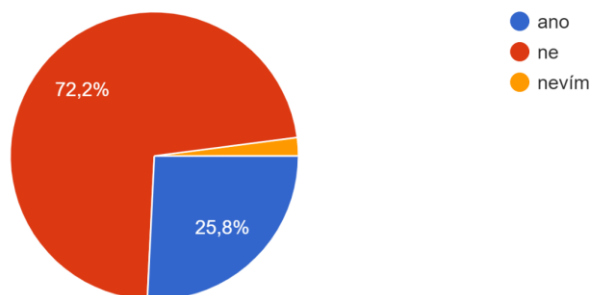

Graf 19 Čert a poslušnost vůči Mikuláši

72,2 % dotázaných odpovědělo, že svatý Mikuláš neposuzoval děti podle toho, zda byly hodné či ne, přičemž ale 84,5 % respondentů uvedlo, že děti dostaly od Mikuláše dárky za to, že byly hodné.

Svatý Mikuláš posuzoval, které děti byly hodné a které ne.

97 odpovědí

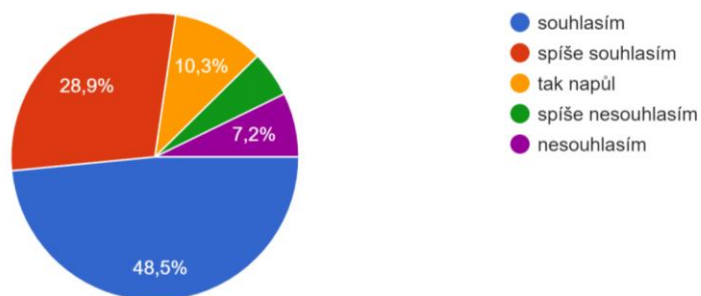
Graf 20 Posuzování dětí svatým Mikulášem

Tyto dvě informace si protiřečí.

Necelá polovina respondentů uvedla, že jejich pedagogickým záměrem bylo, aby se čert, Mikuláš a anděl chovali stejně k pedagogickým pracovníkům jako k dětem.

Vášim pedagogickým záměrem bylo, aby se čert, Mikuláš i anděl chovali stejně k pedagogickým pracovníkům MŠ i k dětem.

97 odpovědí

Graf 21 Chování Mikuláše k dětem oproti dospělým

8. SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ A DISKUSE

Nejprve bych se ráda zaměřila na otázky týkající se svatého Mikuláše, jakožto historické postavy. V první otázce, která se týkala původu svatého Mikuláše, chybovala přibližně polovina dotazovaných. Tyto chyby jsou dle mého názoru způsobené tím, že v Itálii dodnes sídlí ve Vatikánu hlava katolické církve, tedy papež, a z Izraele pocházel zakladatel a hlavní představitel křesťanství, Ježíš Kristus. Odpověď, že svatý Mikuláš pocházel z Afriky nevolil nikdo patrně pro to, že pokud by tomu tak bylo, svatý Mikuláš by musel být negroidní rasy. Správnou odpovědí bylo, že svatý Mikuláš byl biskup pocházející z Turecka.

Druhou otázku týkající se data svátku slavení svatého Mikuláše zodpověděla valná většina respondentů správně. Ovšem i tato skutečnost je pro mě zářející, protože dle mého názoru, pokud jako pedagog zařazuji téma svatého Mikuláše do probírané látky ve třídě, znát správně datum svátku je nejen nezbytné, ale také velmi snadno zjistitelné.

Třetí otázka tohoto bloku se týkala doby, ve které žil svatý Mikuláš. Zaujalo mě, že jeden z respondentů uvedl přesné datum předpokládaného narození i úmrtí svatého Mikuláše. Domnívám se, že je velmi pravděpodobné, že si tyto informace vyhledal na internetu. Otázkou zůstává, kolik celkem z dotazovaných, kteří odpověděli správně použilo pro zjištění těchto informací internet. Domnívám se, že tato otázka nám může s jistotou ukázat pouze číslo, kolik z dotazovaných, století, ve kterém žil svatý Mikuláš, skutečně nezná.

Když jsem tvořila dotazník domnívala jsem se, že pokud budou lidé odpovídat na tuto otázku špatně, vyberou variantu soudce. Tu však, na rozdíl od odpovědi kupec, nevybral skoro nikdo. Domnívala jsem se, že soudce dotazovaní vyberou, protože jde o veřejnou důležitou funkci, při které můžeme předpokládat větší movitost jejího vykonavatele. Což by korespondovalo s legendou o svatém Mikuláši, kde zachrání tři dcery chudého otce od potupného osudu nevěstek. Domnívám se, že tázaní odpovídali, že kupec s ohledem na jinou legendu o svatém Mikuláši, kde Mikuláš doveze jídlo přes moře do jiné země, kde lidé trpí hladem. Místní obyvatele tak obdaruje a zachrání před

jistou smrtí. Domnívám se ale, že toto je zásadní neznalost, kterou by pedagog či pedagožka v mateřské škole neměli mít. Myslím, že zvláště pokud učitel či učitelka zařazují téma svatého Mikuláše do programu, tuto skutečnost by určitě měli znát. Ale i pokud nezařazují, téma svatého Mikuláše je něco, co prožívají děti intenzivně i doma s rodiči, proto by měl být pedagog připravený na případné dotazy. To znamená, že by měl nejen vědět, že svatý Mikuláš byl biskup, ale také by mu mělo být známo, co to znamená být biskupem. A to i v případě, že pedagog či pedagožka nejsou členy katolické církve a o církevní hierarchii toho z přirozenosti příliš neví.

Jsem toho názoru, že z dotazníku vyplývá, že o svatém Mikuláši jakožto historické reálné postavě pedagogové a pedagožky něco vědí, nicméně toho není mnoho. Otázky, které jsem položila v dotazníku pokládám za poměrně základní, a přesto na ně byly časté špatné odpovědi. Dotazník však vyplňovali učitelé a učitelky v době po Novém roce, je tedy možné, že reálie ke svatému Mikuláši již zapomněli. Jsem toho názoru, že ať už pedagog či pedagožka téma svatého Mikuláše do svého integrovaného bloku výuky zařazují či ne, minimálně odpovědi na výše uvedené otázky by měli znát, protože svatý Mikuláš je u nás v republice stále hojně dodržovanou a také diskutovanou tradicí. Je velmi pravděpodobné, že se s ní děti mimo školní prostředí setkají.

Následoval blok otázek zaměřujících se na tradici svatého Mikuláše v pedagogické činnosti dotazovaných.

Valná většina dotazovaných odpověděla, že s tradicí svatého Mikuláše nějak pracuje. Z této odpovědi je patrné, že tato tradice je v našem školství v oblasti předškolního vzdělávání stále velmi živá. Domnívám se, že je to z důvodu, že tradice je hojně dodržována i mimo školní prostředí, protože je tradice doprovázena silnými emocemi, a také pro to, že zejména dříve byla často využívána jako nástroj moci a manipulace. Až v dnešních dnech se ozývají i v laické společnosti silně hlasy, které říkají, že tradici je třeba pojmout nově a inovačně. Na toto téma se zaměřuje i druhá otázka této části dotazníku, tedy proč dotazovaní zařazují téma svatého Mikuláše. Většina odpověděla, že pro zachování tradice. V odpovědích ale i zaznívá pro podporu prosociálního chování, seznámení se s historií, či přiblížení dětem křesťanství. Z mého

pohledu byla tato skutečnost jakožto pedagožky a zároveň katoličky vždy trochu složitá. Celý rok se snažím dětem nevnucovat svou víru, ale pokud je vhodná příležitost, nebojím se o ní mluvit (například při sdílení, co jsme dělali o víkendu řeknu, že jsem byla v kostele). Nicméně v době Vánoc a předvánočního času rodiče, kteří jinak nemají s náboženstvím nic moc společného, dětem říkají, že přijdou andělé, čert z pekla, Mikuláš je svatý a dárky jim přinese Ježíšek. Tuto skutečnost vnímám tak, že i z tohoto důvodu je třeba s dětmi na tyto témata co nejautentičtěji mluvit. Říct jim, že téma víry existuje, někdo věří v Boha, někdo v reinkarnaci a někdo zase v něco úplně jiného. Domnívám se, že ale v takovou chvíli může dojít ke konfliktu s rodiči, kteří si například nepřejí, aby jejich děti věděly, že svatý Mikuláš, který každoročně chodí rozdávat dárky je jen převlečený. Případně, že dárky nenosí Ježíšek, ale rodiče. V takovém případě vidím jako východisko zdravou a efektivní komunikaci s rodiči dopředu, například na třídních schůzkách. Pedagog či pedagožka se zde mohou s rodiči domluvit dopředu na cestě, která je pro obě strany přijatelná a příjemná, přičemž pedagog či pedagožka by se vždy měli opírat o pravdu, morální nezávadnost a RVP PV. Dokonce většina z takto odpovídajících respondentů uvedla, že s tradicí svatého Mikuláše pracuje i jinak než pouze návštěvou svatého Mikuláše, čerta a anděla.

Tuto skutečnost vnímám jako pozitivní, protože v dnešní době je tato tradice stále často využívána k manipulaci děti strachem, či odměnami. Právě proto je podle mě MŠ místo, kde by případné silné emoce dětí spojené s touto tradicí měly být ošetřeny, případně informace o této tradici by měly být uvedeny na pravou míru. Podstatné ale zůstává, že třída v MŠ musí být bezpečným místem pro dítě, a proto by měl pedagog či pedagožka odborně posoudit, do jaké míry a jakým způsobem tradici svatého Mikuláše s dětmi zařazovat.

Z dotazníku vyšlo, že něco přes polovinu respondentů nějak pracují s emocemi spojenými s postavou svatého Mikuláše. Toto číslo považuji za nízké, jelikož děti často prožívají ve spojitosti se svatým Mikulášem, a hlavně čertem, i velmi silné emoce. Děti v předškolním věku využívají zejména hemisféru zaměřenou na kreativitu. Pokud tedy chceme děti něco naučit, nebo opravdu účinně podchytit a prozkoumat jejich emoce, je třeba, abychom využívali prožitkové formy učení a metody jako jsou dramatizace,

grafické znázornění emocí, tanec, zpěv a podobně. Takto totiž dojde nejen k ošetření emocí dětí, ale také k jejich celkovému všestrannému rozvoji, jak jsme vedeni RVP PV. Pravdou ovšem zůstává, že respondenti odpovídali na otázku, zda s dětmi nějak emoce znázorňují, což samozřejmě neznamená, že s emocemi nepracují jinak. I tak jsem ale toho názoru, že znázorňovat emoce, zejména ty silné, je s dětmi velmi důležité a může být všestranně rozvíjející.

Z dotazníku vyplývá, že 85,2 % dotazovaných nějak slovně alespoň probírá emoce spojené se svatým Mikulášem. Myslím si, že ideálně by se toto číslo mělo co nejvíce blížit 100 % z důvodů, které jsem psala výše. Jsem totiž toho názoru, že zbývajícím 25 % dětí, se kterými jejich emoce ohledně tohoto tématu nejsou probírány, by ošetření jejich emocí minimálně prospělo jako prevence.

Jedna z otázek dotazníku se týkala toho, zda je pedagogickým cílem učitelů a učitelek, aby se děti čerta nebály. Dle mého názoru zde může nastat významný rozpor pro křesťanské pedagogy a pedagožky, a nekřesťanské pedagogy a pedagožky. Pokud totiž vnímáme čerta jako pohádkovou bytost, jakou jsou například vodník nebo rusalka, potom nám nejspíše není cizí nechat děti prožívat určitou nejistotu či bázeň spojenou s negativním zabarvením těchto postav, nicméně v bezpečí, které jim vytváříme a ujištění, že jde o imaginární bytosti, které jim ve skutečnosti nemohou nijak ublížit. Pokud ovšem vnímáme čerta jako křesťanské ztělesnění absolutního zla, tedy d'ábla, může být pro nás proti našemu přesvědčení dětem říkat, že by se čerta bát neměly, případně, že jde o smyšlenou postavu. Nicméně i pokud jde o toto křesťanské pojetí čerta, mělo by být dětem nabídnuto tvrzení, že jsou lidé, kteří věří, že jsou čerti opravdoví, a lidé, kteří věří, že jsou jen smyšlené postavy. A že i v případě, že by čerti skutečně existovali, jsou zcela podřízeni milujícímu Bohu, který chrání každého, kdo chce u něj být. Není tedy možné ani v jednom případě děti jakkoliv čertem strašit ve smyslu, že si je proti jejich vůli odnese do pekla. V případě smyšleného čerta je to lež, protože čert je imaginární pohádkovou postavou, a v případě čerta jakožto d'ábla by si taková situace zcela protirečila s křesťanským učením.

Z dotazníku vyplývá, že 13,9 % respondentů musí mít nějaký jiný než v dotazníku uvedený důvod, proč děti nevede k tomu, aby se čerta nebály. Dle mého

názoru to mohou být důvody jako je manipulace, ale také fakt, že strach není nutně špatně. Jako pedagogům nám může stačit naučit děti se strachem pracovat, ne ho nutně odbourávat. V druhém případě bychom totiž mohli nechtěně děti vést k potlačování jejich emocí, což má negativní vliv jak na jejich psychiku, tak na jejich fyzický a duševní stav. To, jestli se totiž budou děti čerta bát nemusíme nutně jakožto učitelé stoprocentně ovlivnit. Je dobré dát dětem vědět, že bát se je v pořádku, a každý se něčeho bojí. Je ale dobré naučit se nad svým strachem mít kontrolu a pracovat s ním.

Přijde mi alarmující, kolik procent vyučujících využívá návštěvy svatého Mikuláše k tomu, aby byly děti poslušnější tomu, co jim říkají. Jsem toho názoru, že poslušnost by měla přirozeně vyplývat z našeho vzájemného vztahu dítěte k nám, jakožto k pedagogům. Protože funkční autorita není autorita domnělá, která si poslušnost vynucuje strachem, ale autorita skutečná, kterou děti chtějí následovat a být i poslušné některým jejím doporučením. Jak se můžeme dočíst v teoretické části mé bakalářské práce, zákazy a příkazy nepatří mezi efektivní způsoby komunikace, tudíž ani poslušnost není ctnost, kterou bychom v dětech chtěli prvoplánově jako učitelé pěstovat. Znam rčení, které říká, že poslušnost je snem všech diktátorů. Zároveň pokud bereme svatého Mikuláše jako historickou postavu, můžeme děti jejím příkladem motivovat k prosociálnímu chování, nicméně ne k slepé poslušnosti. Pokud bereme svatého Mikuláše jako křesťanskou postavu, kterou symbolizujeme naším ztvárněním převlečeného dospělého, můžeme tak děti také pouze motivovat. Protože z křesťanského pohledu nebe není za odměnu, nýbrž jít do nebe je milost, kterou nám umožnil Ježíš Kristus svou obětí na kříži, a peklo není trestem, nýbrž svobodným rozhodnutím každého jedince. Jakákoliv motivace dětí návštěvou svatého Mikuláše, čerta a anděla k poslušnosti vůči učiteli je tedy z mého pohledu manipulací a využití mocenského vztahu.

Z dotazníku vyplývá, že 68,3 % respondentů využívá postav Mikuláše, anděla a čerta k tomu, aby byly děti motivované dodržovat pravidla na základě vidiny možné odměny. Motivovat děti dodržovat pravidla pomocí jakýchkoliv odměn mi přijde spíše jako neefektivní a nešťastná metoda. Děti by měly být schopné dodržovat pravidla hlavně na základě jejich vnitřních motivací. Jinak se snadno může stát, že pravidla při

absenci odměn nebudou dodržována. Jak se můžeme dočíst výše v teoretické části, využívání odměn jakožto motivace je stejně neefektivní jako využívání trestů. Dovedu si představit, že občasná odměna může být použita pedagogem jako pomocná a výjimečná metoda, protože jakožto nedokonalí lidé se v životě potýkáme s vnitřní i vnější motivací.

Necelých 7 % respondentů využívá strachu z pekla k tomu, aby děti motivovali k tomu dodržovat pravidla. Tento výsledek mi přijde velmi znepokojivý, protože pokud se díváme na věc z křesťanského hlediska, je tento výsledek velmi pobuřující, protože spása dítěte určitě nestojí na dodržování pravidel v MŠ. Pokud se na věc díváme z jiného než křesťanského hlediska, nedává taková úvaha smysl, protože čerti jsou smyšlené pohádkové bytosti a peklo smyšlené pohádkové místo, do kterého se tedy děti nemohou nijak dostat, stejně jako se nemohou dostat například k vodníkovi domů, či k ježibabě do perníkové chaloupky. Tuto možnost vidím jako možnou jen v případě, že si děti s učitelkou či učitelem nasimulují ve třídě či jinde peklo, do kterého poté chodí v případě nedodržování pravidel, kde s tímto faktem potom dále pracují. Takové chování by však mohlo být snadno neefektivní, neetické a proti RVP PV. Využívat tedy strachu z pekla v souvislosti s dodržováním pravidel třídy a postavou svatého Mikuláše je čirý nesmysl a příklad mocenského chování. Něco takového je dle mého názoru nepřijatelné a neetické.

Z dotazníku vyplývá, že pedagogové a pedagožky využívají různých poloh čertů, od legračních popletů, přes hlídače řádu až po křesťanského d'ábla. Polohy mezi legračním čertem a hlídajícím čertem jsou přibližně vyrovnány. Dle mého názoru je zde nejdůležitější fakt, že dětem je třeba zdůraznit, že postava čerta je buď smyšlená a nebo, že někteří lidé věří, že existuje. Pokud se pedagog rozhodne nějakým způsobem pohovořit o křesťanském pojetí d'ábla, měl by si být jistý, že užívá správná fakta, a neříká dětem nepravdy, které katolická církev nehlásá. Takový pedagog či pedagožka by si měli také uvědomit, že postava pohádkového čerta je zcela vzdálena od postavy biblického d'ábla a zvážit, zda jsou tyto dvě postavy vůbec kompatibilní, případně jestli je vhodné, aby byl čert takto prezentován malým nevinným dětem.

Zajímavý byl výsledek otázky, zda je záměrem pedagogů a pedagožek, aby děti věděly, že postavy čerta, Mikuláše a anděla jsou převlečení lidé. Dovedu si představit, že příchodem svatého Mikuláše, čerta a anděla pedagog či pedagožka navodí ve třídě speciální atmosféru plnou vzrušení a očekávání. Mělo by i v takovém případě být zachováno bezpečné prostředí MŠ. V takovém případě nejspíš někteří pedagogové a pedagožky nemají potřebu dětem sdělovat, že ony postavy jsou převlečení lidé. Nikdy by však neměli tvrdit dětem opak, případně lživě odpovídat na dětské dotazy. Pravdivost je předpokladem důvěrného a bezpečného vztahu mezi učitelem či učitelkou a dětmi. Dále, jelikož se děti učí nápodobou, bychom vlastně takto dětem ukazovali, že lhát je v pořádku. Dle mého názoru je dobré dětem říci, že Mikuláš, čert a anděl jsou převlečení lidé. V zatajování této skutečnosti nevidím žádnou výhodu, naopak v ní vidím plno možných nástrah a úskalí. Vědomí, že jde jen o nějakou hru či dramatizaci nám může ve třídě pomoci se celé záležitosti autenticky otevřeně věnovat, stejně tak, jako ošetřit emoce s postavami Mikuláše, anděla a čerta, které děti prožijí při setkání mimo MŠ. Pokud snad pedagog či pedagožka dětem v této (či jiné) věci lže, přímo tím porušuje RVP PV.

Jako znepokojivý výsledek považuji, to, kolik respondentů probírá s dětmi, že se jich žádná z postav nemůže dotýkat, pokud ony samy nechtějí. Jsem toho názoru, že prevence sexuálního násilí je třeba zařadit jak v domácím prostředí, tak i v MŠ. Mikuláš, čert a anděl jsou často postavy, u kterých děti nechtějí, aby se jich dotýkaly. Čert nezřídka dává děti do pytle, či s nimi jinak fyzicky manipuluje, anděl nebo Mikuláš potom mohou například narušovat osobní zónu dítěte, nebo ho třeba pohladit po vlasech. Ani takový fyzický kontakt dětem nemusí být příjemný. Postava svatého Mikuláše, anděla a čerta je již tradičně silně zakořeněná v naší společnosti a obávám se, že děti pokud je to výslovně nenaučíme, se často nedokáží vymezit proti nechtěnému fyzickému kontaktu s těmito postavami. Jednají tak často ze strachu, aby nepřišli o odměny, případně aby nedošlo k nepříjemné konfrontaci s čertem. Skutečnost, že těla dětí se smí dotýkat (a jen v určitých mezích samozřejmě) pouze lidé, kterým to děti dovolí, je dle mého názoru tak zásadní, že zvláště u těchto tří postav bychom to měli jasně zdůraznit, případně alespoň sledovat, jestli se dítěti neděje nějaký nepříjemný

fyzický kontakt (narušení osobní zóny, pohlazení a podobně). V takovém případě by měl učitel či učitelka dítěti dle mého názoru dopomoci obhájit jeho hranice.

Třetí blok otázek se týká samotné návštěvy Mikuláše, případně anděla a čerta ve třídě.

Valná většina respondentů přiznala, že postava Mikuláše veřejně čte z knihy hříchů o dětech. Tuto skutečnost vnímám jako politováníhodnou. Jakákoliv kritika by měla být sdělována a řešena efektivně, to znamená sdělovat ji mezi čtyřma očima a efektivním způsobem. Toto je bohužel jasná ukázka nerovného mocenského vztahu. Mikuláš je zde prezentován jako ten, kdo ví, jaké hříchy děti dělají nebo ne. Je zde však hned několik nebezpečí a nepravd. Za svatého Mikuláše je pouze převlečený nějaký dospělý člověk, který děti často ani nezná, pouze čte to, co mu předem připravili vyučující. V takovém případě nemůže kriticky posoudit pravdivost toho, co má v knize hříchů napsané. Mikuláš je tady prezentován jako někdo, kdo tedy ví, jaké má dítě hříchy. Ze skutečností, které jsem právě napsala vyplývá, že je to lež, Mikuláš nic takového neví. Pokud je přítomná ve třídě od pedagoga či pedagožky lež, není možné zde mít úplně bezpečné prostředí a tedy mít důvěrný vztah s dětmi. Děti se pak nemohou správně vyvíjet a pedagogovo či pedagožčino snažení neodpovídá RVP PV. Hřích je slovo z křesťanské terminologie. Hřích je dle katolické církve svobodné a vědomé porušení Božího zákona. Hřích se tedy nerovná chyba. Z výše uvedené definice vyplývá, že učitelka či učitel nemohou vědět, co má či nemá dítě za hříchy. Celý koncept knihy hříchů předčítané Mikulášem je tedy zcela chybný a není postavený na faktech. Děti jsou často vystavovány takovým emocím jako je stud, strach, ponížení, nebo třeba vztek. Dle mého názoru používat knihu hříchů, ze které předčítá svatý Mikuláš o dětech při návštěvě MŠ je nejen chybné, ale taky neetické, neefektivní a příkladem mocenského vztahu.

U skoro 85 % respondentů dává svatý Mikuláš dětem odměny za to, že byly hodné. Jak je uvedeno v knize Respektovat a být respektován, odměny nepatří mezi efektivní druhy motivace. Jedná se o motivaci vnější. Dle mého názoru by pedagog či pedagožka měli děti vždy učit, že dobro je potřeba dělat pro jeho podstatu, ne pro to, že se nám to nějak vyplatí. Aby svatý Mikuláš rozdával dárky jako odměnu pro ty, co

byli hodní dle mého názoru není důvod. Pokud ho totiž pojmem jako připomenutí historické postavy, v legendě se o žádné odměně nedozvíme. Z legend o svatém Mikuláši je patrné, že obdarovával zcela nezištně. Toto je dle mého názoru i ctnost ke které bychom měli děti vést. Pokud vnímáme Mikuláše z hlediska křesťanského, ani v takovém případě nedává jeho obdarovávání za odměnu velký smysl, protože Bůh se dle křesťanského učení stará o všechny lidi a království nebeské je nezasloužený darem a milostí. Zároveň také dáváme tímto chováním dětem nálepku, že jsou hodné. Faktem ovšem je, že děti se ne vždy chovají prosociálně. Tento fakt také neznamená, že jsou zlobivé. Nicméně tímto naším chováním jim můžeme nevědomě vyslat takovou zprávu. Ve skutečnosti děti prostě jsou. Mají neměnnou lidskou podstatu a cenu, a jejich chování je někdy dobré a někdy špatné. Vždy bychom tedy měli soudit chování dítěte, a ne dítě samotné. Jemu totiž nejde přisoudit z podstaty věci žádné nálepky typu hodné nebo zlobivé. Pokud tedy dítě dostane od Mikuláše dárek z důvodu, že je velmi radostné, že toto konkrétní dítě prostě existuje, učíme tím dítě nezištné lásce a posilujeme tak jeho sebeúctu.

U otázky, zda se mohou děti nezúčastnit návštěvy svatého Mikuláše, čerta a anděla i když jsou v MŠ přítomné odpovědělo 8,2 % respondentů nevím. Myslím si, že je pravděpodobné, že těchto 8,2 % dotazovaných nenapadlo nad možností nezúčastnění se dětí, pokud nechtějí, uvažovat. Myslím si, že není vhodné nutit děti, aby se zúčastnily návštěvy svatého Mikuláše, anděla a čerta, pokud samy nechtějí. Jsem toho názoru, že učit děti, že mají možnost volby je velmi zásadní. Učíme je tak zorganizovat si čas a ujasnit priority. Dle mého názoru nutit děti zúčastnit se návštěvy čerta, Mikuláše a anděla dalším z příkladů mocenského vztahu. Myslím, že se tím ničí bezpečné prostředí MŠ a důvěrný vztah s pedagogem. Vhodnou cestou by bylo navrhnout dítěti své řešení, vyslechnout si jeho návrh řešení a společně najít cestu, která je všem přijemná.

Poměr mezi tím, kolik respondentů děti uvědomilo o tom, že se jich ani anděl, čert či Mikuláš nemohou, jakkoliv dotýkat, pokud ony samy nechtějí, a tím, kolik respondentů odpovědělo, že čert, Mikuláš a anděl do nějakého fyzického kontaktu s dětmi během návštěvy nějak přišli, vnímám jako žalostně malý. Myslím, že sexuální

výchova by v tomto směru měla do tématu svatého Mikuláše být zařazena. A fakt, že se děti Mikuláš ani nikdo jiný z lidí nesmí dotýkat, pokud ony samy nechtějí by měl být samozřejmostí.

Pouze něco přes polovinu dotazovaných uvedlo, že čert musí Mikuláše vždy poslechnout i když by sám nechtěl. Dovolují si tvrdit, že pokud tento fakt není dán, nemůžeme dětem zajistit bezpečné prostředí ve třídě. Je potřeba, aby bylo zajištěno, že hranice dítěte, třídy, i obecné normy zůstanou zachovány. Čert jako pohádková postava má často tendence hranice překračovat, mělo by být tedy určeno, kdo zajistí, že hranice zůstanou dodržovat. A pokud nemusí čert poslouchat svatého Mikuláše, měla by hranice udržet minimálně učitelka či učitel. Pokud je čert vnímán jako křesťanské pojetí zla, tedy d'ábel, svatého Mikuláše by ve jménu Krista Ježíše poslechnout musel.

V dotazníku bylo patrné, že si respondenti protiřekli v tom, jestli svatý Mikuláš děti posuzuje, zda byly hodné či ne. Větší počet respondentů totiž uvedl, že děti dostávají dárky od Mikuláše za to, že byly hodné oproti tomu, kolik respondentů odpovědělo, že svatý Mikuláš děti neposuzuje, zda byly hodné. Jsem toho názoru, že je to pro to, že velká část učitelů a učitelek si toto neuvědomuje a domnívají se, že pokud svatý Mikuláš obdaruje děti za to, že byly hodné, není to posuzování. Nejen, že to ale je posuzování, ale také je to manipulace a demonstrace nerovného vztahu. Zároveň se také nejedná o obdarování, jako spíše o směnný obchod.

Je patrné, že přibližně polovina respondentů si přeje, a ve své třídě praktikuje, že se svatý Mikuláš při návštěvě chová stejně k pedagogickým pracovníkům školy jako k dětem. Obávám se, že jakákoliv jiná odpověď může snadno hraničit s demonstrací nerovného mocenského vztahu. Samozřejmostí je, že pokud se baví spolu dva dospělí, volí kupříkladu jiná slova, a celkově je chování mezi nimi jiné, než pokud hovoří dospělý a dítě, bez toho, aby zde byly známky nerespektu.

Výše uvedené poznatky z mého výzkumného šetření předkládám, jako odpovědi na své výzkumné otázky.

Dle mého zkoumání je patrné, že stále ještě velké množství pedagogů a pedagožek využívá při práci s tématem svatého Mikuláše mocenských nástrojů. Dále je

patrné, že tato tradice je v našem školství velmi živá a využívaná. Nejvíce se učitelé a učitelky zaměřují na návštěvu samotného Mikuláše. Přibližně dvě třetiny potom nějakým způsobem zpracovávají emoce, které kolem celé postavy děti mají.

Zde si dovoluji navrhnout deset pravidel, která je dobré dodržovat, pokud má učitel či učitelka zachovat demokratický a partnerský styl výuky a zároveň naplnit požadavky v RVP PV:

- 1) učitel či učitelka by měli děti včas informovat o tom, že se blíží svátek svatého Mikuláše a společně otevřít téma, jak by ho chtěli společně slavit
- 2) učitel nebo učitelka by se měli zaměřit na různé pohledy na svatého Mikuláše, jak na historickou postavu, tak na náboženský pohled
- 3) učitel nebo učitelka by měli respektujícím a citlivým způsobem brát v potaz dětské emoce a včas je ošetřit, pokud je třeba
- 4) učitel nebo učitelka by neměli využívat strachu jakožto manipulativního nástroje, a zároveň se vyhnout motivaci pomocí odměn
- 5) učitel nebo učitelka by měli děti obeznámit s tím, že ani Mikuláš, ani nikdo jiný se jich nesmí dotýkat, pokud ony samy nechtějí a mohou společně vymyslet, jak to zařídit
- 6) učitel nebo učitelka by za žádných okolností neměli dětem lhát, dle mého názoru je dobré děti uvědomit o tom, že Mikuláš, čert a anděl jsou převlečení lidé
- 7) je vhodné, aby učitel sdělil své plány na téma Mikuláše, čerta a anděla zavčas rodičům, nejlépe na třídních schůzkách, společně mohou najít cestu, která vyhovuje všem
- 8) dítě by mělo vždy mít možnost se návštěvy čerta, Mikuláše a anděla nezúčastnit
- 9) pokud se učitel či učitelka rozhodnou pojmout čerta jako křesťanského d'ábla, měli by si ověřit, že podávají správné informace
- 10) učitel či učitelka, dítě, čert, Mikuláš i anděl by si měli být všichni rovni a vzájemně se respektovat, aby byl zachován partnerský styl a nedocházelo k mocenským vztahům

ZÁVĚR

Má bakalářská práce se zabývala tím, jak mateřské školy v České republice nakládají s tradicí svatého Mikuláše. Práce byla rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část popsala historii slavení tradice svatého Mikuláše a poté se věnovala pedagogické a psychologické problematice autoritativního a demokratického stylu výchovy. V praktické části odpovídalo 101 respondentů na kvantitativní dotazník ohledně tradice svatého Mikuláše v MŠ. Následovalo vyhodnocení dotazníku a diskuse nad ním.

Cíl bakalářské práce byl zjistit, jak učitelé a učitelky nakládají s tradicí svatého Mikuláše. Dle mého názoru má práce ukazuje, že stále ještě je v MŠ při dodržování tradice svatého Mikuláše mnoho prvků z autoritativního stylu výuky. A to i přes to, že máme již poměrně dlouhou dobu nadefinováno, proč jsou autoritativní prvky výchovy a výuky pro děti škodlivé. V tomto zjištění vnímám i přínos své práce. Je dle mého názoru patrné, že je stále ještě co v této oblasti co zlepšovat, abychom jakožto učitelé a učitelky užívali tradici svatého Mikuláše k dobru dětí a jejich všestrannému rozvoji.

RESUMÉ (ČESKY)

Bakalářská práce se věnovala problematice tradice svatého Mikuláše a přístupu mateřských škol k ní.

V teoretické části jsem se věnovala nejprve historii slavení tradice svatého Mikuláše, poté pedagogickému a psychologickému významu rituálů, pedagogickým a psychologickým aspektům strašení dětí, pedagogickým a psychologickým aspektům odměn a trestů, a nakonec potom různým pohledům na tradici svatého Mikuláše opět z pedagogického a psychologického hlediska.

Praktická část potom obsahuje kvantitativní dotazník, který byl v online prostoru vyplněn celkem 101 respondenty, přičemž respondenty tvořili pouze učitelé a učitelky v MŠ. Tento dotazník je poté v další části praktické části analyzován. Nakonec jsem navrhla deset pravidel, kterých se mohou učitelé a učitelky v MŠ držet, pokud chtějí zachovat tradici svatého Mikuláše ve své třídě, a zároveň k dětem přistupovat s úctou a respektem, a samozřejmě naplnit nároky, které na nás klade dokument RVP PV.

RESUME (IN ENGLISH)

The bachelor thesis was about the problematic of the tradition of saint Nicolas and about how kindergarten teachers work with it.

In my theoretical part of my bachelor thesis I wrote first of all about the history of the tradition of saint Nicolas, than about a pedagogical and psychological importance of rituals, pedagogical and psychological aspects of scaring children, pedagogical and psychological aspects of rewards and penalties and in the end the different points of view of the tradition of saint Nicolas again from the pedagogical and psychological importance.

My practical part of a bachelor thesis includes a quantitative questionnaire, which was filled online by 101 respondents. The respondents were only teachers from kindergartens. This questionnaire was analysed in the next part of a bachelor thesis. At the end I suggested 10 rules, which can be used for celebrating the tradition of Saint Nicolas with respect and of course to observe everything that is written in RVP PV.

SEZNAM LITERATURY

- 1) LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *České tradice v proměnách času: kroje - zvyky - umění*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2017. ISBN 978-80-7422-500-0.
- 2) BOLEDOVIČOVÁ, Martina a Martina Viktorie KOPECKÁ. *Vánoční tradinář: od Dušiček po Hromnice*. Praha: Smart Press, 2021. ISBN 978-80-88244-24-0.
- 3) Mišurec, Z. Mikuláš. In *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty
- 4) Zíbrt, Č. Den se krátí, noc se dluží...: Martin – Cecilka – Ondřej – Barborky – Mikuláš – Lucie – Žber. Praha: F. Šimáček, 1910. s. 34–37.
- 5) *Co platí na zlobivé dítě: Mikuláš*. Nevýchova [online]. [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: https://www.nevychova.cz/blog/co-plati-na-zlobive-dite/?utm_medium=social&utm_source=facebook&utm_campaign=cz-fb-wwvo
- 6) *Rituál*: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. hlavní editor: Zdeněk R. Nešpor. Sociologická encyklopedie [online]. 21.9.2020 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ritu%C3%A1l>
- 7) HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-x.
- 8) *Tradice*: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. hlavní editor: Zdeněk R. Nešpor. Sociologická encyklopedie [online]. 21.9.2020 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Tradice>
- 9) KUNZE, Petra a Catharina SALAMANDER. *Malé děti potřebují rituály*. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3405-4.
- 10) VÁCHA, Marek Orko. *Modlitba argentinských nocí*. Brno: Cesta, 2011. ISBN 978-80-7295-129-1.
- 11) MATĚJČEK, Zdeněk. *Po dobrém, nebo po zlém?*. 5. vyd. Praha: Portál, 2000. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-486-9.
- 12) MONTESSORI, Maria. *Absorbující mysl: vývoj a výchova dětí od narození do šesti let*. Přeložil Radek GLABAZŇA. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1393-2.
- 13) PÖSLOVÁ, Blanka. *Tolerantní výchova*. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-0622-6.

- 14) FILLIOZAT, Isabelle. *Zkoušeli jsme všechno!: respektující a klidné výchovné postupy*. Ilustroval Anouk DUBOIS, přeložil Ester KUKRÁLOVÁ. Brno: CPress, 2015. ISBN 978-80-264-0637-2.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Odkud pocházel svatý Mikuláš?	28
Graf 2 Jaké je datum svátku svatého Mikuláše?	29
Graf 3 Kdo byl svatý Mikuláš?	30
Graf 4 Procento vyučujících, kteří pracují s postavou svatého Mikuláše.....	30
Graf 5 Pracujete s tématem svatého Mikuláše i jinak než návštěvou svatého Mikuláše?	31
Graf 6 Procento vyučujících, kteří tvoří o svatém Mikuláši integrovaný blok.....	31
Graf 7 Znázornění emocí spojených se svatým Mikulášem.....	32
Graf 8 Slovní popis emocí spojených s tradicí svatého Mikuláše.....	32
Graf 9 Strach z čerta.....	33
Graf 10 Svatý Mikuláš a poslušnost	34
Graf 11 Motivace pomocí odměn.....	34
Graf 12 Motivace strachem	35
Graf 13 Vyřčení pravdy o tradičně chodících postavách svatého Mikuláše, čerta a anděla	35
Graf 14 Prevence sexuálního zneužívání.....	36
Graf 15 Kniha hříchů	36
Graf 16 Dárek od Mikuláše jako odměna.....	37
Graf 17 Možnost volby se nezúčastnit	37
Graf 18 Mikuláš, anděl či čert ve fyzickém kontaktu s dětmi	38
Graf 19 Čert a poslušnost vůči Mikuláši.....	39
Graf 20 Posuzování dětí svatým Mikulášem	39
Graf 21 Chování Mikuláše k dětem oproti dospělým.....	40

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Ukázka dotazníku “Tradice svatého Mikuláše v mateřské škole”

PŘÍLOHY

Ukázka dotazníku "Tradice svatého Mikuláše v Mateřské škole"

13. Postavu Mikuláše, anděla a čerta pedagogicky využíváte k tomu, aby děti byly *
motivovány dodržovat pravidla, protože poté mohou dostat odměnu.

Označte jen jednu elipsu.

- souhlasím
 spíše souhlasím
 tak napůl
 spíše nesouhlasím
 nesouhlasím

14. Postavu Mikuláše, anděla a čerta pedagogicky využíváte k tomu, aby děti byly *
motivovány dodržovat pravidla, protože se mohou dostat do pekla.

Označte jen jednu elipsu.

- souhlasím
 spíše souhlasím
 tak napůl
 spíše nesouhlasím
 nesouhlasím

15. Jakou polohu čerta ve Vaší třídě využíváte při Vaší pedagogické činnosti? *

Označte jen jednu elipsu.

- legrační pohádková postava
 hlídač, který dohlíží, jestli jsou správně dodržována pravidla
 Jiné: _____

16. Čerta se ve Vaší MŠ snažíte vykreslit jako křesťanské ztělesnění absolutního zla, tedy ďábla. *

Označte jen jednu elipsu.

- souhlasím
 spíše souhlasím
 tak napůl
 spíše nesouhlasím
 nesouhlasím

17. Vaším pedagogickým záměrem je, aby děti věděly, že Mikuláš, čert a anděl jsou převlečení lidé. *

Označte jen jednu elipsu.

- souhlasím
 spíše souhlasím
 tak napůl
 spíše nesouhlasím
 nesouhlasím

18. S dětmi probíráte, že i svatý Mikuláš nebo čert se jich nemůže jakkoliv dotýkat, pokud ony s tím nesouhlasí. *

Označte jen jednu elipsu.

- ano
 ne
 nevím

Návštěva svatého Mikuláše

Následující blok otázek se zaměřuje na samotnou návštěvu svatého Mikuláše, případně čerta a anděla ve Vaší třídě. Odpovídejte na otázky podle toho, jak probíhala návštěva těchto postav ve Vaší třídě naposledy.

19. V jakém postavovém složení u Vás naposledy ve třídě proběhla návštěva svatého Mikuláše?

Označte jen jednu elipsu.

- svatý Mikuláš u nás vůbec nebyl
- pouze svatý Mikuláš
- svatý Mikuláš pouze s čertem/y bez andělů
- svatý Mikuláš pouze s andělem/y bez čertů
- svatý Mikuláš s jedním andělem a jedním čertem
- svatý Mikuláš s převahou čertů nad anděly
- svatý Mikuláš s převahou andělů nad čerty
- Jiné: _____

20. Četl svatý Mikuláš z knihy hříchů o jednotlivých dětech?

Označte jen jednu elipsu.

- ano, o některých dětech
- ano, o všech dětech
- ne

21. Dostaly děti od Mikuláše dárky jako odměnu za to, že byly hodné? *

Označte jen jednu elipsu.

- ano
- ne
- nevím